

2817

Викторія

К

льпірій Ч.Бр.М.-о.А.Перхач

ЛИЧІ

НОВІТНЬОГО

ПЕРВІРСТВО

„ВРАТА АДОВА НЕ ОДОЛЮТ ЇЇ“

Где Ексселенцій Превосвещенно
Епископові Киръ Ивановичі Бу
кові з проханням о ласкаве
ієрейське благословення пр
святих негідний слуга в Хри

о. А. П.

06
10

~~О. ЕЛЬПІДІЙ.~~

О. ЕЛЬПІДІЙ, Францісканин.

К Л И Ч І ОВІТНЬОГО НЕВІРСТВА ОСОБЛИВО СОЦІЯЛІЗМУ Й КОМУНІЗМУ.

З НІМЕЦЬКОГО ПЕРЕЛОЖИВ
О. АНДРІЙ ПЕРХАЧ.

А (15)

„Відповідж глутому по його глу-
поті, щоб йому не здавалось, що
він мудрий“ (Притч. 26, 5).

Львів. Бібліот.
Ап. у Р. С. Р.

РЕМІШЛЬ ВЛАСНИМ НАКЛАДОМ. 1937.

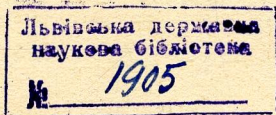
Ч. 4.463.

Позволяється друкувати.

Від гр.-кат, Еписк. Ординаріату.

Перемишль, 6. жовтня 1936.

† ГРИГОРІЙ
Еп. Пом.

СЛОВО ПЕРЕКЛАДАЧА.

Оця книжечка німецького місіонаря о. Ельпідія появилася в німецькій мові у 14-ох виданнях (до 1932 р.), осягаючи 220 тисяч примірників накладу; на основі того видання за дозволом Автора зладжено цей переклад*). До цього часу переложено її вже на мову: голяндську, угорську, польську й словацьку. Ці факти вимовно свідчать про її велику популярність серед широких католицьких кругів.

Тому вважаю, що й український переклад цього твору буде на часі, особливо тепер, коли большевизм безпосередно загрожує нашій суспільности своїми облудними кличами. Сам переклад зладжено переважно дослівно, лише деякі місця німецького тексту з огляду на наші обставини незначно змінено й пояснено.

Автор списав тут ядерні відповіді на найважливіші заміти й кличі, що їх наші про-

* Заголовок твору звучить: *Schlagworte des modernen Unglaubens, besonders des Sozialismus und Kommunismus. Von Franziskanermissionar P. Elpidius, Kevelaer, Butzon & Bercker.*

тивники, як: радикали, соціялісти й комуністи часто видвигають. Ціла книжечка складається з таких кличів і відповідей на них і є до певної міри суспільним катехизмом, який повинен знайтися в руках кожного католика, коли він хоче успішно боронити своєї віри й Церкви, що впрочім є нашим святим обов'язком.

Усі ті кличі й відповіді означені числами, що є на маргінесі дотичної сторони книжечки. Крім цього на кінці подано докладний список, що влекшить читачеві перегляд цілості.

Видання цієї книжечки в українській мові, здається, стане в пригоді неодній душі, що шукає розв'язки на різні життєві питання та причиниться до скріплення віри, а заблуканим вівцям — бодай деяким з них — може отворить очі та влекшить їм поворот до Христа й Його св. Церкви. А тоді цей переклад вповні сповнить своє завдання.

Перемишль, 10. червня 1937. р.

о. А. П.

ВСТУП.

Ця книжечка повстала не так при науковім столику, як радше серед димучих фабричних коминів і стукоту молотів та в часі довгих подорожей залізницею*). З палким поглядом і затисненими п'ястуками стояли вони передомною, ті мужі тяжкої праці і гірко нарікали на це, якто підло й злобно обходилися з ними при вартаті праці, особливо ті апостоли безбожності, що все мають на устах цей брехливий вислів: „Релігія — це приватна справа“. І вони питали мене: „Що маємо їм на це й те відповісти?“ Власне на такі запити я уложив тут відповіді. Вправді вони все ще недосконалі й неповні, але докладніші від устних відповідей, хоч не так сильні. Бо інколи краще можна висказати, ніж написати. А на людей цієї породи успішно можна вплинути лише засадою: „на грубу спину треба дубини“.

* Обширно в тій справі трактують апольорети: Hettinger, Weiss, Vosen, Hammerstein, Schanz, а в першу чергу Meffert;

у нашім предметі особливо: Kiefl Sozialismus und Religion.

Певна річ, що люди, ^{які} блукаючі ^{ть} без власної вини й ті, що чесно шукають правди, заслугують на нашу вибачливість, наше милосердя, нашу любов в слові й ділі. Так, особливо ділом, сильною й готовою на всяку жертву любовю мусимо доказувати правдивість нашої святої релігії. По тім має невірний світ пізнати, що ми ученики Ісуса Христа, Спасителя світа, що взаємно себе любимо. Та любов більше душ зеднала для Христа й Його Церкви, ніж найсильніші розумові докази. Але є також по диявольському злобні люди, особливо серед відпавших від католицизму, які при всякій нагоді виявляють свою ненависть до релігії, що все ще не дає їм спокою. В цей простацький і небезпечний спосіб стараються вони молодих і неосвідомлених людей стягнути в пропасть безбожності. Проти них власне звернені зібрані тут відповіді. Вони мають бути оружжям в руках наших мужних католиків, що ним можуть всякі ворожі напади успішно відбивати. Нехай вишукують собі одно, чи друге питання, його зачеркнуть і на свій лад використають, як трапиться відпо^дідна нагода. Проста людина звичайно порозуміє саму річ і не раз дасть напасникові сильнішу відповідь, ніж тут написано. Часто такою відправою

можна злобному напасникові раз на все відібрати охоту до нагінки на релігію.

Подаю тут кілька прикладів:

„Через релігію й молитву не потовстію“.

Відповідь: „Як хочеш лише потовстіти, то замкнися в хаті та кормися бульбою й грисом“.

„Чи ти чув, що чорт уже вмер?“

Відповідь: „Ох, як жаль мені тих всіх нещасних, йому найближчих, що по нім ^{се}остали. В таких разі ти вбогий сирота. Ось маєш тут малу підмогу“.

„В часі великого браку вугілля навіть Господу Богу погас огонь в пеклі“.

Відповідь: „Доки є ще такі грубі колоди, як ти, то Бог буде мати досить палива“.

„Я не маю ніякої релігії і при тім досконало почуваюся“.

Відповідь: „Мій пес також“.

„Ми люди самі собою розвинулися від звірят, отже ми лише краще рсзвинені звірята“, так старався одного разу якийсь вільнодумець переконувати перекупки, що їхали поїздом на торг до поблизького міста. Тоді одна відважна жінка кликнула на стації крізь вікно: „Пане кондукторе, тут заблукав якийсь чоловік, що вважає себе звірятем. Всадіть його до воза для худоби“.

Шкода, що тих усіх досадних, самородних висловів здорового й ядерного народнього дотепу не утривалено на папері. Була б се не мала потіха мати під рукою цілий збірник таких влучних жартів. На зборах мужчин і молодців можна б для вправи й розривки подібні відповіді оголошувати. Буду вдячний усім, що пришлють мені далші цього роду відповіді, які опісля можна буде видати друком.

Коли зараз не прийде тобі на гадку влучна відповідь, то майже все можеш противникові замкнути уста оцими ТРИО-МА ПИТАННЯМИ. 6

Перше питання:

Що ти властиво під тим розумієш?

Напади на нашу святу віру опираються переважно на безмежній несвідомості, перекручуванні й оплюгавлюванні справи. Тому часто вистарчить просте пояснення, чого вчить наша віра, а противники самі замовкнуть. Віндгорст*) сказав раз: „Католик часто буде мати нагоду конечно переповісти дещо з катехизму, якого противник не знає“. Однак до цього конче

*) Світський провідник католиків в Німеччині.

потрібне самому знання катехизму. Недавно можна було стрінути одного робітника з катехизмом у руках в залізничім возі: „Коли основно його пізнаю, сказав він, то во-роги нічого мені не вдіють“. Тому то проповіді й духовні науки ніколи не були так дуже потрібні католикам, як в нинішніх часах.

Друге питання:

Чому ти все говориш про релігію?

Релігія є для мене справою надто святою, щоби про неї говорити з кимбудь і дебудь, в коршмі чи при варстаті. Коли не хочеш вірити ні в Бога ні в пекло, то заховай це для себе. Колись уже побачиш на власні очі, як представляється та справа. Та мені здається, що чогось непокоїшся. Ти сумніваєшся про своє невірство й поступаєш так, як малі діти, що в темряві стараються криком додати собі відваги. „Коли існує Бог, то в такому разі з нами (соціялістами) дуже зле“, так писав старий Лібкнехт у „Volksstaat“ 23. березня 1873. р.

Третє питання:

Чому мене про це питаєш?

Я ж у цих справах не є ніякий знаток. Чому не підеш до людей, що могли б тобі це як слід пояснити? Я радо заведу тебе до якогось священика, що студіював філософію, богословію й багато інших справ. Що? Не хочеш? В такім разі бачу, що ти великий ^{бояливий} трус і боїшся глянути правді в очі, тому також, прошу тебе, дай мені спокій з твоїми недорічними поглядами.

АВТОР.

К Л И Ч І

новітнього невірства,
особливо соціалізму і комунізму.

„Я увільнився від усякого догматичного примусу й уже більше не вірю. Я вільнодумець“.

1.

Ви вільнодумці мусите значно більше вірити, ніж ми.

Ви мусите вірити, що тільки ви знайшли світло правди, а ціле християнство через 19 століть неначе серед ночі й мряки потемки блукало.

Ви мусите вірити, що ви мудріші від усіх католицьких учених, від усіх Папів, Єпископів, Учителів Церкви й Святих.

Ви мусите вірити, що мільйони мучеників, що своє життя віддали за християнську віру, то були люди несповна розуму.

Ви мусите вірити, що нема Бога в небі, хоч власними очима глядите на Його чудні діла, — та що все на світі повстало само собою. Однак це так само правдиве, як і оповідання Мюнхгавзена, що він сам себе з конем витягнув за чуб з болота.

Ви мусите вірити, що життя розвинулося само собою з мертвої матерії,

хоч досі ніякий учений не витворив у своїй
робітні навіть стеблинки трави, що могла б
жити й рости, а щож уже говорити про
якенебудь інше сотворіння.

Ви мусите вірити, що Господь Бог
своїми очевидними чудами причинився
тільки до обману світа.

Ви мусите вірити, що Христос був
обманцем або сам дався обманути або
був людиною несповна розуму, коли го-
лосив себе Божим Сином, хоч навіть най-
завзятіші Його вороги не находили в Нім
ніякого гріха й вважали Його за найкращу
та наймудрішу людину, що колинебудь жи-
ла на землі.

Ви мусите вірити, що Його Церква
є людським ділом, що мимо своєї строгої
науки поконала поганський світ і з усіх
ворожих переслідувань вийшла побідно, що
мимо своїх великих вимог, які ставить до
людського розуму й серця, іще й сьогод-
ня має своїх гарячих приклонників серед
усіх народів і усіх шарів людської суспіль-
ности.

Ви мусите вірити, що зі смертю усе
кінчиться, хоч ціла людська природа го-
лосно кричить і домагається загального,
правдивого й вічного щастя.

Отже ви мусите багато більше вірити,

ніж ми й проте ще говорите про догматичний примус!

Цей примус, який нам накладає непомильна Божа Церква щодо об'явлених правд, не є гірший від примусу, що Його залізні шини накладають на поїзд в розгоні, і він мусить їх держатися, якщо не хоче з насипу скотитися в пропасть, не є гірший від примусу дороговказу на роздоріжжі, що нас охоронює від блуду та зневолює держатися правої дороги.

Чи ти дійсно вільнодумець?

Позволь мені, що й я також хоч раз буду вільно думати, добре? Коли так, то я хочу свobodно думати, що ти злодій. Алеж не переймайся тим надто й не обурюйся. Я ж цього напевно не сказав, тільки так свobodно подумав. Отже бачиш, що людина навіть у своїх думках не є зовсім свobodна, що її думки тісно вяжуться з певними правдами й фактами. А може хочеш сказати, що ти свobodний від усякого думання?...

„Релігія — це для мене непотрібний пережиток“.

2.

Скажи тільки, що „праця для мене є непотрібним пережитком“, то твій працедавець прожене тебе на чотири вітри, — „плачення податків є зайвим пережитком“,

то будеш мати коморника гостем свого дому — „приличність і чесність є непотрібним пережитком“, а зараз будеш мати до діла з поліцією. Бо коли так говориш, то виступаєш проти обов'язків супроти твого хлібодавця, супроти держави й суспільности. Також Господь Бог почислиться з тобою, коли будеш легковажити собі релігійні приписи й занедбувати свої обов'язки супроти Нього. Бо він іще не відкликав свого слова: „хто не вірить, буде осуджений“ і „хто не слухає Церкви, нехай буде тоді як поганин і прилюдний грішник“.

3. „Дикі, первісні племена так налякалися блискавки, грому та інших явищ природи, що винайшли Бога й релігію“.

Хоч би то навіть і було правдою, то ще й тоді вони мали б у мене більше пошани, ніж новітні погани великих і промислових міст, що з остраху перед справедливим Богом, — якому таки попадуть колись в руки враз з усіми своїми гріхами, — цього Бога прямо заперечують і вступаються Йому з дороги, згідно з давною приповідкою:

„Довжник вірителя нерадо стрічає,
Як його догляне, мерщій утікає*).

*) „Zum Gläubiger nicht gerne geht,
Wer tief in seinem Schuldbuch steht“.

Зрештою первісні люди зразу зовсім не були такі прості й дикі, як це ти кажеш. Вони не лише боялися Божества, але також Його почитали як джерело всякого добра.

„Я вірю тільки в те, що ясне й доназане. Чого не бачу, в те не вірю“.

4.

Чи ти вже також казав собі доказувати, що той, що подає себе за твого батька, справді є твоїм батьком? Чи ти віриш у всі відомості, подані в часописах щойно тоді, коли тобі їх докажуться? Чи ти казав собі в школі також усе доказувати? Отже багато річей признаєш за правдиві спираючись на повазі інших людей. А це значить вірити тим, котрі могли сказати: „Що ми чули, що бачили нашими очима й чого наші руки дотикалися, це звіщаємо вам“ (І. Ів. 1, 1). А може правди віри тобі надто не вигідні? Чи ти знаєш історію про св. Павла й воеводу Фелікса? „Колиж він (Павло) говорив про справедливість і про будучий суд, злякався Фелікс і відповів: ще цим разом іди; догідногож часу покличу тебе“ (Діян. Ап. 24, 25).

Де Местр (Maistre) кликав до невірних свого часу: „Майте тільки відвагу

бути чистими, а будете також відважними католиками!”

То ти не віриш в те, чого не бачиш? А ти бачиш свій розум? Ні! Отже здається, що ти його не маєш.

5.

„Хто вмер, той згинув, після смерти нема ніякого другого життя. Зі смертю усе кінчиться“

В тім така сама мудрість, як коли б хто сказав, що червоне, червоне і нема ніякої іншої краски.

Чому ти це якраз безнастанно повторюєш? Відай того бажаєш і боїшся строгого суду по смерті; впрочім ти ще не маєш певности в тій справі. Як говорить про це старий Лібкнехт? „Якщо існує Бог, то ми справді пропавші“ („Volksstaat“ 23. березня 1873). „Серце має свої засади, про які розум не знає“ (Паскаль). Побожна, чиста й скромна людина зовсім не бажає собі, щоби зі смертю усе кінчилось і також про це не говорить,

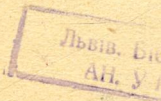
6.

„Мойого найкращого сина розшарпав гранат на війні. Вже більше не вірю в Бога, бо коли б Він існував, то був би до того не допустив“.

Отже ти думаєш, що Господь Бог повинен був чудесно захоронити твого сина

перед смертю? На жаль, гранати й шрап-
нелі не родяться на деревах, але витворю-
ють їх люди. А коли люди стріляли грана-
тами, то Бог мав їх так високо носити,
щоби не досягнули твого сина, а з ним
тисячів інших любих синів, батьків і мужів?
А може Бог тоді також, коли ^внаслідником
людського недбальства загрожує залізнична
катастрофа, має післати свого Ангела до
всіх переділів поїзду й перестерегти всіх
чесних подорожних словами: „Висідай, бо
інакше згинеш“. Радше нехай люди біль-
ше вважають і пильнують своїх обов'язків,
а не буде нещасних випадків на залізних
дорогах, нехай люди живуть у згоді й лю-
бові, тоді не буде ніякої війни. Для многих
людей Господь Бог має бути поліціантом
і сторожем. Коли в однім місті якісь по-
други не хотіли брати участі в Місії, тоді
на різні намови добрих приятелів жінка
відповіла: „Якщо існував би Господь Бог,
то був би не дозволив, щоби моєму чоло-
вікові пропали штани“.

Красна була би те служба Богу, якщо
люди тільки тому Богу служили б, щоби тут
на землі їм добре велося. Що ж тоді гово-
рити про обов'язки людини відносно поши-
рювання чести й слави Божої? І якої ж
тоді нагороди могли б люди сподіватись у
вічності? Бог міг би тоді їм зовсім слуш-

но сказати: „Адже ж ви вже тут одержали свою нагороду“. Бо ж не живемо на світі на це, щоб тут остатись на віки й якнайвигідніше жити. Коли вслід за творцем соціальної демократії ти гадаєш, що життя, це ніщо інше, як тільки боротьба за найповніший жолоб і найкращу пашу, то в таких разі можу з тобою лише співчувати.

Коли однак твій син, як говориш, був добрим молодцем, отже також добрим християнином, що прямував до вищої, вічної цілі, то він тепер почувається краще, ніж тисячі інших, що вправді з війни вернули здорові, але йдуть широкою дорогою, що веде на загибель. Твій син уже досягнув своє вічне спасення й йому тепер певно краще, ніж тобі. Чи ж то велика приємність жити в таких часах? Коли ти однак перестав уже вірити в Бога й живеш безбожно, то колись буде з тобою зле й то дуже зле, бо у вічності не побачишся з твоїм сином.

7.

„Злодіям, дерунам і лихварям поводитьсь добре, а чесні люди жинуть в біді. І якже тут можна ще говорити про існування справедливого Бога?“

У справедливий Божий суд у вічності ти вже, здається, не віриш. Супроти цього

зовсім ясно, що ти невдоволений, огірчений, а навіть попадаєш в розпуку. Бо тут на землі, навіть в демократичних державах, де соціялісти захопили владу у свої руки, цвіте трійлива ростина крайне безоглядної погоні за грошем, як іще досі ніколи не бувало.*) Сьогодні, як може ще ніколи, справджуються слова славного віденського проповідника о. Авраама від св. Кляри: „Земська справедливість як павутиння. Великі птиці перелітають її безпечно, а малі мухи у ній гинуть“.

Для нас віруючих християн є в тім ще один доказ більше, що мусить бути суд у вічності, де ті всілякі злодії й розбишаки одержуть з рук справедливого Судді свою належну заплату. Що Він про тих людей думає, то досить ясно висказав словами: „Горе вам, багаті! Горе вам ситі! Горе вам, що тепер смієтеся!“

Знане є оповідання про багача й Лазаря: „Умер же й багатий“, це є той, що жив у великих достатках і не журився убогим Лазарем, що лежав під його дверми, той багач, що зі своїми братами легковажив собі Мойсея, Пророків і всяку релі-

*) Особливо зле діється в „совітському раї“, де прірва між упривілейованими й позбавленими всякого права, між ситими й голодними більшає з дня на день.

гію, „і поховали його в пеклі“. Ті слова досить виразні. Отже чи багатим гільтаєм, дерунам і лихварям справді так добре? Гадаю, що коли кінець такий злий, то усе зле.

А може думаєш, що принайменше тепер їм так добре поводитьсь? Коли ти під „добрим поводженням“ розумієш тільки те, що якась людина може добре їсти й пити, то тоді деяким звірятам у хліві поводитьсь найкраще. Тим душа не насититься і не буде щасливою. Лише добре вважай! Як довго будуть вони тішитися грішми, на яких може є кров і проклони? „Гроші, що на них тяжить людська кривда, не дійдуть до третього покоління, каже народня мудрість. „Як прийшло, так пішло“. Колись побачиш, як скоро їх сини й доньки, що нічого не знають про скромність, упораються з тими грішми. А хоч би навіть могли ще 20, 30 літ гуляти й це майно гайнувати, то таки вкінці мусять усе те покинути. Вони про це добре знають і ця гадка відбирає їм усяке щастя.

„На що придасться в погоні за грошем кебета?

Не має ж кишені посмертна верета.“*)

*) „Was frommt's, nach Geld und Gut zu haschen? Totenhemd hat keine Taschen“.

Ні, тим людям не поводитьсь так добре, а добрим знов не є так зле.

1. Многі, що їм зле поводитьсь, не є такі добрі. Вони не навчилися ощадности й не вміють як слід грошем орудувати. В однім селі я стрінув 12 молодих робітників, які вернули щасливо з великої війни; вони то не пішли за дурним кличем інших: „Нема ціли щадити“, не марнували дорого^{го} часу на пусті забави, не викидали гроша на горівку й папіроси, але зараз взялися до будови хати й заклали овочеві ^{сади} городи. Тепер їм дуже добре поводитьсь. А до марнотравних синів можна ті слова віднести:

„В усякім нещастю перш вину відчисли^{ли},

А це, що остане, терпляче зноси.“*)

2. Многі голосно нарікають на біду, хоч їм в дійсності так зле не є.

Чи ти вже коли завважив, що вони собі на снідання й підвечірок вигадують? „Не той є убогий, що мало посідає, але той, що багато вимагає“, сказав вже старинний поганський філософ Сенека. Чи мало людей, що зледачили, почали від життя щораз то більше вимагати й тому тепер

*) „Vom Unglück erst zähl' ab die Schuld, Was übrig bleibt, trag mit Geduld“.

Афоризм на стіні реколекційного дому у Верль.

вони все невдоволені. Оце крайня пора, щоби їх життя взяло трохи у свої карби, а така тверда школа навчить їх та їхніх дітей правдивої скромності й поміркування. Бо той є правдиво багатий, що мало від життя вимагає. „Той проклятий брак потреб“, про котрий говорить Лясаль — один з проводирів соціалізму — є власне головною причиною, що св. Франца з Асизу й всіх його духом оживлених робить так свободними й веселими. „Хто на лаві й під лавою спить так само добре, як на м'якій канапі, для того цілий світ є повний м'яких канап“, каже німецький поет Розеггер.

3. Деякі люди, яких ми на перший погляд вважаємо за нещасливих, в дійсності такі не є, бо вони черпають свою потіху в Того, що сам жив на землі в найбільшій убожестві, що народився в стайні, не мав власного кутика, де міг би голову склонити, жив з милостині, а його самотність одіж здерли перед смертю з окрівавленого тіла.

„Ісуса Розп'ятого слід тобі питати, Чи можеш в неволі слушно нарікати.“*)

Вони не бажають зазнати кращої долі, як Він, знають про це добре, що він їх

*) „Jesus am Kreuze frage,
Ob Grund du hast zur Klage“.

— видідичених і поневолених, але жадних чесноти й праведности — називає щасливими й небавом їх ущасливить у небеснім царстві, а ті всі лихварі, обманці й кровопивці, молоді марнотравці й ненаситні пролетарі враз з багатими гільтаями будуть терпіти вічний голод, упокорення й муки. То є добре, що добре кінчиться.

Так справді, добрим людям не поводитись так зле.

„Чи ти знаєш, що п. Н. вже виступив з Церкви й пристав до нас?“

8.

Не знаю добре п. Н., але знаю, що ніхто ще не виступав з католицької Церкви в тій цілі, ^{наблизити} щоби стати побожнішим і ліпшим. Протинно, відпадають звичайно лише „відпадки“, а ті всі, що так ревно стараються про католицьких відступників, можуть при своїм вході помістити вивіску: „Тут можна складати сміття“. Рівнож на смертній постелі ще ніхто не відпав, але дуже багато тоді в покаянні навернулося. Тому в Монахії ніюдин з комуністичних убійників-закладників перед виконанням за-суду смерти не погордив останною прислугою душпастиря; а один проводир комуністів — після великої катастрофи в Берніг — Содінген — умираючи висповідався і в присутности двох своїх товаришів від-

кликав всі свої блуди, хоч перед тим чванився, що ніколи „попа“ не допустить до своєї смертної постелі.

9.

„Я не ходжу до церкви; як не буду працювати, то церква не дасть мені їсти“.

Було б то ^{гарно}красно, коли б Церква своїми підмогами утверджувала тільки людей в лінивстві! Очевидно, маєш працювати й заробляти на хліб насущний для себе й своїх найближих. Але людина живе не тільки самим хлібом, вона має також духову, безсмертну душу. Ти не є машиною, ані ючним звірем, але людиною, Божою дитиною й наслідником неба. Коли ти держишся науки Маркса, що життя вважав лише за „боротьбу за найкращий жолоб і найкращу пашу“, то я можу тоді лише співчувати з тобою; бо як інші відтрутять тебе від жолоба, а ти по причині немочі й старости вже не зможеш дістатися до найкращої паші, то тоді прийде тобі кінець. Можливо, що ти серед таких обставин подібно, як многі інші, що давніше плювали на Церкву, знов найдеш до неї дорогу. Затям собі це добре, що, хоч би всі тебе опустили, то Церква ще й тоді виявить тобі своє милосердя й дасть якусь підмогу. Вона була б тобі дала більше, ко-

ли б держави під впливом соціялістів не були їй забрали побожних записів, призначених на добродійні ціли. Вкінці Церква може тобі ще дати це, чого ніхто на світі не всилі тобі подати, а саме: ласку, потіху й щастя. Якщо ти тепер не звертаєш на те належної уваги, то зажди, колись побачиш своє змарноване, безбожне життя і переконаєшся, як правдиві є слова Христа: „Що pomoже чоловікові, коли б він увесь світ здобув, а потерпів шкоду на своїй душі?“

„Ти хиба здурів, що стільки бігаєш до церкви“. 10.

Гадаю, що релігія була б у вас приватною справою. Отже то моя приватна справа, що я так часто ходжу до церкви. Я не мішаюся до твоїх справ. Чи моє поступування глупе, чи мудре, побачимо пізніше, коли враз з іншими будеш кликати: „Ох ми нерозумні, ми вважали їх поступування за нерозум, а ось тепер зачислено їх до Божих дітей“.

„Моя жінка й діти про мене можуть собі бігати до церкви, скільки лише схочуть. Однак для нас мужчин то не має ніякого значення“. 11.

Якщо ходження до церкви злишне, то

тоді також твоя жінка й діти непотрібно тратять час. Якщо однак є воно добре й конечно, то не бачу причини, чого ти ~~як~~^{саме} ~~раз~~ жінку й дітей хочеш виправити до неба, а сам мандрувати до пекла прямо чортіві в зуби.

12. „Я не дозволю своїй дитині накидувати релігію. Нехай вона пізніше сама про це рішає“.

А чому ти дозволяєш своїй дитині накидувати науку читання, писання і числення, відомости з географії й політики. Аджеж вона може про те сама пізніше рішити й виробити собі в тих справах свій власний осуд. Скажеш: „Цього не можна“. Ага, то твоя дитина має сама пізніше втворювати собі власний світогляд і то у справах, в яких навіть наймудріші дослідники природи, лікарі й філософи зблудили без проводу Церкви та дійшли до найбільш чудацьких помислів?

І такий недолітний і незрілий молодик сам має собі виробити світогляд? Що з нього виросте, якщо буде виховуватись без догляду, без релігійного стриму? Досвідчили цього вже у Франції у світських, безвіроісповідних школах. Навіть протестант Біссон, (Buisson) що 20 літ боровся

за світську школу, мусів заявити, що: „Моральне банкруцтво признають всі“.

Урядова статистика проступків департаменту Секвани виказує, що на 100 дітей, які ставали перед судом, 11% походило з католицької школи, а 89% з некатолицької. В останніх часах також безбожний, совітський уряд ясно доказав, до чого може дійти молодь без релігійного виховання. В Росії чейже заборонено під карою тяжкої в'язниці до 1 року подавати дітям науку релігії. А в Москві владжено семинар для виховання „добірних безбожних учителів“. У петроградських школах ті „добірні безбожники“, комуністичні учителі позбавляють дітей віри в Бога при помочи „поглядових лекцій“. Роблять то вчителі пр. в цей спосіб: Учитель каже: „Діти, молись до Бога за цукорки“. Потім він питає: „Но, де ж є ті цукорки?“. Опісля настає безрадна мовчанка. „З того можете вже пізнати“, продовжує учитель, що нема ніякого Бога, який міг би вас вислухати й післати цукорки. А тепер просіть тільки совітський уряд про цукорки.“ Діти хором повторюють своє прохання. Потім учитель виймає солодощі з кишені й розкидує між дітей, які їх швидко розхоплюють. Вслід за тим діти мусять дійти до такого висновку: „Нема ніякого Бога й не варта

до Нього молитись. Зате замість Бога є совітська республіка, що сповняє кожде прохання". Діти відтак говорять дома, що віра в Бога, то байка. Вони вже не моляться ні рано ні ввечір. На сумні наслідки такого безбожного виховання не треба довго ждати.

Соціялістка др. Гінсбург пише в своїй розвідці: „Загибіль... російських дітей“ ось так: у дітей розвивається лінивість й недбалість супроти школи, яка ж ніщо їм не в силі дати... Серед дітей поширюєсь дух розкладу й неординарності. Діти, що безнастанно тільки чують про руїну родини й мають право критикувати своїх учителів, в міру, як слабне їх зацікавлення школою, тим більше стараються вжити свободи. Повний брак карності й загальна сваволя доводять до того, що діти в школі й поза нею крадуть що тільки вдасться, а потім пускаються на різні шахрайства й всілякі з ними зв'язані проступки. Проступність дітей в останніх ^{роках} літах зросла шестикратно". З числа 36.000 злочинів 20% припадає на 8—12 літніх дітей.

Алеж є люди, що злодіїв і злочинців зачисляють до найвірніших своїх прихильників*).

*) Людям, що подорожують по Росії, показу-

„Лікарська наука відкидає повздержність від подружжя як шкідливу для здоров'я“.

13.

Якщо один або другий зледащільний лікар так говорить, то це ще не ціла лікарська наука. Були вже навіть такі лікарі, які казали, що повздержність від алкоголю є шкідлива, хоч на лікарсько-природничім зїзді в Кольонії 1908. р. вирішено й прийнято отсю загальну гадку: „Виконуючий лікарську практику поступає негідно й проти доказаних фактів, коли він щодо алкоголю говорить іще про скріплення, відживлення організму або про якунебудь його культурну користь“.

Ще ніколи не заявився загал лікарів проти полової повздержливості як шкідливої для здоров'я. Однак багато лікарів й то найкращих є радше противної гадки. Осуд двох лікарів хочу тут навести. Професор др. Май (May) з Гайдельсбергу каже: „В часі моєї майже 30-літньої практики мав я нагоду жаліти безмежно багато жертв пожадливості, але ні одної жертви чесної повздержности“. А невірющий професор

ють зразкові діточі захоронки, подібні до наших. Однак міліонів, полишених без опіки дітей вони не бачуть. У самім Петрограді ствердила совітська комісія, що 100.000 дітей не має ніякого пристановища. Що 5 днів дістають вони 1 літру молока.

Форель, узнаний в тій області за першу повагу, заявляє: „Наука, що повздержна невинність шкодить здоровлю, походить з дому розпусти“. Зрештою може собі дехто вигадувати всякі речі на попів і ченців, що їм, судячи по їхнім зовнішнім вигляді, так дуже добре поводить. Але в дійсності є так: Що інші марнують у своїй непогамованій пристрасти, це тамтим служить до збудовання й скріплення тіла.

14. „То глупота в таких часах іще дітей на світ приводить“.

„Коли я женився зі своєю дружиною, то вів її до престолу як жінку, а не як дівку“, сказав один лікар, як його інші висмівали по причині великої громади дітей. А хто дурний, то покажеться за кілька літ. Мої діти вчать ошадности й мають скромні життєві вимоги. Я придержуюся природного закону, якого зломання заєдно мститься. „Краще таки й 10 дітей годувати, ніж хоч би лиш одно на совісти мати“.*) А що ти живеш зовсім повздержно, не можу цьому вповні повірити, бо це річ взагалі неможлива без релігії. А я вже давно не бачив тебе в церкві.

*) („Lieber 10 Kinder auf dem Kissen, als eins auf dem Gewissen“).

ше, що поза тим не можете ще доволі нацькуватись проти попівського панування.

Хоч би навіть священики були так закликали, то передус^{ім} були б тим нічого не осягнули й не погамували б були воєнного шалу різних народів і поодиноких воєнно настроєних державних урядів. Були б з ними поступили коротко й були б їх як зрадників держави поставили „під стінку”.

Зрештою яка причина мала їх уповажнити до такого виступу? Адже годі вимагати, щоби якась людина чи нарід дозволив другим на себе нападати, грабити й вбивати. Чи ж ми не були переконані, що нас напали й що ми мали слушне право до самооборони? Чи ви дозволите без опору грабити ваше добро й вас убивати? А питання, хто завинив в останній війні, ще й доси не найшло ясної розв'язки.

Ваші головні проводирі думали тоді йнакше; бо вони торжественно заприсягли цісареві вірність і згодилися на воєнну позичку, а тим самим тоді, коли наше положення було ще корисне, допомогли вбивати ворогів. А соціалістичні проводирі ворожих нам країв іще далше були згідні в тій справі аж до нашої програної.

То підла облуда, коли такі вірні прихильники російських горлорізів одобрюють убивство у класовій боротьбі, отже бра-

товбивство та його від 1919. р. вже не раз допустились у різних краях, а тепер іще додатково священиків хочуть зробити відповідальними за проляту кров на війні. Як часто боронять, а навіть виславляють різню горожан з іншими поглядами! Ще 1920. року „Комуністична молодь“ у 14. числі віддала почесьт мадярському жидкові Тіборові Шамуелі-єві, що сплямив свої руки кровю соток невинно вбитих жертв: „До велитенської величі здійсмається його полумяний образ на мрячнім тлі, образ ангеламестника, оживленого святим гнівом свободи, що бореться за своє життя. Витай, Тіборе! Ми схиляємо перед тобою наші прапори“. І такі люди хочуть тепер обвинувачувати священиків за співучасть у різних народів. (гл. 37. стор.)*).

Очевидно, коли поодинокі священики з надмірної любови своєї батьківщини попали у военний запал, то цього не хочу боронити. Таке поступування незгідне з духом католицької Церкви.

*) „Нехай пропаде 90 відсотків російського народу, якщо тільки останні 10% діждуться світової революції“, сказав Ленін. „Комунізм у Росії згладив дотепер більше людей з фанатизму, ніж усі його втра-ти, які поніс на війні“ (проф. др. Артемев).

„Інквізиція й чарівницькі процеси є плямою папства й католицької Церкви“.

Ми також осуджуємо інквізицію й середньовічні чарівницькі процеси та поділяємо гадку св. Бернарда: „Належало б людей переконувати про віру, а не силою накидувати її“. „Не буками, але любовю належить зєднувати людей для віри. Засада, яку часто соціялісти в робітні примінюють: „Коли не хочеш бути мені братом, то я буду тобі катом“, для релігії невідповідна. Але в так нелюдський спосіб карано єретиків не тільки за їх блудну науку, але й за те, що бунтувалися проти суспільно-державного ладу, нападали на установу подружжя та приватну власність і на родинне життя. Про Альбігензів говорить вільнодумний Француз de Conzon так: Острих засобів католиків не викликала теоретична різниця поглядів, але знеславлені, зруйновані церкви, замаху на різні особи і т. і.“. А в тих часах усі більші злочини карано смертю, як пр. більшу крадіж, підпал, чужоложство, богохульство й т. п.

Тому світська влада (не Церква) встановила кари на впертих і непоправних єретиків, бо вважала їх за небезпечних для держави. В Німеччині завів кару смерти „найбільш освічений“ із Гогенштавфів, віль-

нодумний Фридрих II., а в Еспанії король Фердинанд та Ізабеля. Всякий, що студіював історію, знає, що папи — у противенстві до світської влади — були завжди радше за лагідним, ніж за строгим примінюванням кари. Папи могли тільки в Еспанії іменувати великого або головного інквізитор та упоминати його до милосерного виконання свого уряду, що вони також часто робили; але на справування його уряду не могли вони впливати. Еспанські королі не дозволяли від рішень інквізиції відкликуватись до Папи.

Подібно муки, щоб вимусити визнання провини, введено не за почином Церкви, але противно, мимо найгострішого спротиву Папи. А на католицькій Сході й у самій Італії такі жорстокості взагалі були незнані.

В Еспанії та Німеччині була то жалюгідна недуга часу, неначе духова пошесть, що панувала також серед протестантів у Саксонії за часів Лютра й Меланхтона й то остільки гірша, що вирішення, чи щось вважається за ересь, чи ні, залежало від оцінки світських суддів. Отже, якщо хто хоче видавати осуд про інквізицію й чарівницькі процеси, мусить також розуміти духа того часу.

Однак сміх людям казати, що соці-

ялісти й комуністи на ті речі так дуже сердяться. Що вони при тім порядно підбріхують і пересаджують, розуміється само собою.

Головним їх повірником є відпавший священик Льоренте, що масонам завдячує своє іменування на головного секретаря інквізиції в Мадриті; він зрадив Наполеонові І. свою батьківщину, обкрадав церкви й монастирі, а прогнаний до Парижа, хотів своїм фантастичним зясуванням інквізиції оплюгавити католицьку Церкву в Еспанії. Навіть протестантські дослідники історії відкидають його як дурисвіта-крутія.

Коли при тім, на жаль, таки ще досить правдивого з того часу останеться, то цього сама Церква найбільше жаліє.

Але та справа йнакше представляється у комуністів, що одобрюють жорстокість супроти людей з іншими переконаннями, що виголошують кровожадні бесіди й співають подібні пісні, що мріють про французьку революцію з 1789. р. та про криваві подвиги парижської товпи з 1870. р., про вбивства й підпали вільнодумця Феррера з 1909. р., а в останніх часах про звірські жорстокості кривавих царів з Москви.

У 1922. р. сам большевицький уряд оголосив лісту жертв, засуджених і поляглих від 1917. р.; є то офіційальний список осіб,

що за свої „протиреволюційні“ переконання або також як не большевики мусіли наложити своїм життям. Можна спокійно прийняти, що дійсне число жертв є значно більше. Ту криваву лісту знаменують Зіновев-Апфельбавм, Радек-Собельзон, Літвінов-Карфункельштайн, Йоффе-Мозес і інші жидівські, совітські вожаки не тільки як губителі „буржуазії“, але також як душегуби робітників і селян.

А саме вбито: 815.100 селян, 192.250 робітників, 355.250 інтелігентів, 260.000 жовнірів, 54.650 військових старшин, 48.500 поліцаїв, 10.500 поліційних урядників, 8.800 лікарів, 6.775 вчителів і 12.950 власників більших посіlostей: разом 1,700.000 людей.

В останніх часах кидаються вони також на духовних, яких з початку пощадили з огляду на християнські почування російського народу. (гл. 36. клич.)*

Інженер Кнікербокер у своїм творі: „Червона справа грозить“ з 1931. р., що його впрочім оцінено прихильно у „Москов. Извест.“ представляє методи большевицької інквізиції ось якими словами (198. ст.): „Всілякі увязнення відбуваються між північчю а свитанням. Політичні злочинці й

*) В Мехіку 300 священників і тисячі вірних комуністи наперед у звірський спосіб катували й мучили, а згодом повбивали.

переважна більшість усіх в'язнів тої категорії не сміють мати ніякого свого оборонця або в якійнебудь формі зноситися з приятелями, чи кривними. Жінки та матері довідуються лише з часописів, що їх мужів і синів розстріляно. Підсудним не говорять, за що їх обвинувачують, навіть не можуть вони бачити своїх суддів. Найбільше в'язнів засуджує колегія Г.П.У. без суду, без переслухання свідків, без можливості якоїнебудь оборони. Їх зізнання вимушують при допомозі найхитріших душевних мук*). Вбивають їх потайки, а їх могила залишиться незнаною. Г.П.У. не терпить ніяких мучеників. Ніякий герой не може виявити бадьорости перед судом і радісно привітати засуд смерті. Трибуною підсудних є підземелля І.П.У., аудиторію представляють кати, а самотнім відгомонам його слів є стріли, що заглушують ті слова". І такі облудники в овечій шкірі, що виють разом із російськими вовками, мають тут іще відвагу роздирати ризу з обурення і співчуття для невинних жертв католицької Церкви! То огидливе!

* Звісна всім трагедія українського письменника Антона Крушельницького й його синів, що далися заманити у большевицький „рай“, де синів розстріляло І. П. У., а батько, засланий на Соловки, збожеволів. (Завв. переклад.)

„Церква не має ніякого впливу на суспільність. Це ясно показалося особливо в останніх літах“.

18.

Дивна річ, наперед усе підбурюють проти Церкви, а потім бідкаються, що вона не має ніякого впливу. То так само, як би хтось підюджував твої діти, щоб тебе не слухали, а опісля тобі докоряв, що ти не вмієш їх виховувати. Чи уряди воюючих держав дали послух Церкві та Її Голові, Римському Папі, коли він накликав до миру й згоди? Чи ж ми не подякували б Богу навколішках за мир без відшкодувань, без санкцій, а лише з малим вирівнянням кордонів, мир, який Папа Бенедикт XV. предкладав воюючим державам у 1917. р.? Чи заєдно поновлюваних мирових змагань цього Папи не ударемнила зла воля учасників війни?

Де ще без ніякого спротиву люди дозволяли Церкві на себе впливати, там могла вона також проявляти свою любов і якнайщедріше уділювати мира й благословення. Папське діло нести підмогу для вбогих протягом одного року роздало лише в Росії 28 мільонів обідів для голодуючих, а в часі нужди в Німеччині через 2 роки жертвувало 20 мільонів лір. Що понад 100 тисяч загублених на війні могли вернутися до своїх родин, це знов заслуга цер-

ковної опіки над полоненими. Турки поставили в честь св. Вітця пам'ятник з написом: „Папі Бенедиктові XV., великому добродієви народів без різниці раси й релігії, Вдячний Схід“. А в так званих християнських державах не знають для нього ніякої вдяки, бо там панує безбожність, а вона нічого не хоче знати про якінебудь впливи Церкви.

Народи саме тому є злі, що перестали бути християнськими, а стали безбожними й соціалістичними. Бо якже ж вплинув соціалізм на народні маси? Його наука про клясову ненависть і клясову боротьбу виховала таку хижацьку й звірську культуру, якої світ іще досі ніколи не бачив. Навіть соціаліст Гайльман на засіданні пруського сойму дня 27. червня 1919. р. сказав: „Ми живемо тепер у віці нечуваних масових крадіждей; рабунки в білий день, які ми давніше вважали за можливі хиба в Мексику, є тепер в Німеччині звичайним явищем“. Він називає то просто бандитизмом.*)

*) Порівняй страшний упадок обичаїв у большевицькій Росії, де розірвано подружню зв'язь, реєстровані і нереєстровані подружжя зрівняно, де дозволене насильне зігнання плоду, де матір, що любить свої діти, по словах Леніна (на жіночій конгресі 1924. р.) названо сукою, звірем, де „Правда“ з 24. березня 1925. р. стверджує, що кожную дівчину вважається за

Чи однак соціалізм не є батьком того бандитизму? Чи ж то не він вирвав народові віру у вічне щастя по смерті, а за те обіцявав йому вже десятки літ земські добра й розкоші? Ніщо в тім дивного, що затуманені маси поступають тепер згідно з засадою: „Коли не даси мені добровільно, то вжию сили!“ Ціла та голота соціалістично й комуністично настроєна (не кажу, що всі соціалісти й комуністи є голотою, але голота з ними держить), а коли приходить до виборів, то певно не буде по християнськи голосувати. Тепер нарікають ті безсовісні напасники й зводники народу: „Я викликав тих духів, а тепер не можу їх позбутись“. — Так, християнський робітничий стан, здорове міщанство й урядничий стан зовнішньо вдержали голоту в карбах і в той спосіб помогли безсильній соціальній демократії, інакше було б усе пропаще. Однак нарід внутрішньо обновити, злікувати його з клясової ненависти, з безоглядної, брутальної захланності й жадоби розкошів може тільки Христовий Дух і Дух Його Церкви.

буржуйську дочку, негідну імени комуністки, якщо вона не віддасться на жадання кожному партійному товаришеві.

„Релігія не має нічого спільного з політикою. Тому священники не повинні мішатись до політики, а пильнувати церкви й захристії“.

Певна річ, що Церква як така не мішається до чисто політичних питань. Але ворожа Церкві політика безнастанно нападає на Церкву й старається її знищити. З того приводу священники змушені й на цім полі виступити до боротьби. Кожне, навіть найменше звірятко, боронить своєї шкіри, а лише Католицька Церква має спокійно дозволити себе вбити й похоронити? Знана є казка про когута, що знайшов глисту й сказав: „Лише спокійно, заховай зимну кров“, а опісля її проковтнув. Чи покликані представники Церкви, священники, мають спокійно глядіти, як вороги релігії ложним кличем „політика“ відтягають нарід, а особливо дітей від християнських засад віри й моральности?

Коли вороги Церкви на своїх чисто політичних зборах і в часописах безнастанно підбурюють нарід проти релігії і кидають каміння до церковного городу, то священникам навіть не вільно того каміння викинути за пліт? Кожний горожанин, кожний стан може брати участь у політичнім житті, а тільки одинокий священничий стан не сміє займатися політикою?

Чи він через священничі свячення перестав бути членом свого народу й горожанином держави? То податки платити йому вільно, але забирати голос у якійсь прилюдній справі йому не вільно, бо то „клерикальне надужиття“. Чи кожний інший горожанин, навіть необразований, може бути покликаний до вирішування різних політичних справ, але не священник, що студіював філософію, богословію, право й науку моральну, що краще, як хто інший знає про потреби народу й їх відчуває? Коли хто каже, що священник має лише пильнувати церкви і захристії, то так само слушно можна сказати, що робітник має пильнувати своєї фабрики, ремісник свого варстату, купець свого skleпу, а писар свого бюро.

„Священники й монахи є ворогами освіти й науки. Вони тільки отуманюють нарід“.

20

Так? А хтож через довгі століття був майже самотнім носієм освіти й науки? Священники й монахи. Хто врятував старинні скарби науки та зберіг до нинішнього часу? Священники й монахи. Навіть славний протестантський філософ Ляйбніц признає, що „Книжки й науку зберегли нам монастирі“. Хто оснував най-

старші й найбільші університети та дав їм найвизначніших учених професорів, що в порівнянні з ними ваші партійні велитні навіть не доросли до того, щоб їм води подати? Священики й монахи. Славний протестантський історик Грегоровій так пише: „Школи, бібліотеки, літературу, музику, граматику, математику, малярство й будівництво, все завдячуємо Римові“. Хто заложив перші вселюдні школи — около 1.400. р. було їх уже 40.000 — хто виключно ними аж до XVIII. століття опікувався та подавав народові безплатно найважливіші відомості, — бо лише діти багатих родичів мусіли складати шкільну оплату. Хтож то був? То були ті, яких ви хочете сьогодні викинути зі школи, священики й монахи.*) Навіть соціалдемократичний „Leipziger Volkszeitung“ (ч. 114. з 19. травня 1904. р.) мусить признати, що тодішня народня школа стояла на відносно високім рівні: „То,

*) В Еспанії перед революцією у монастирських школах побирано науку 1,200.000 дітей. Вчили там монахи зовсім безплатно. Обчислено, що на тих школах держава заощаджувала річно 300 мільонів пезетів. Після революції новий радикальний уряд Еспанії замкнув усі монастирські школи, а утворив свої державні школи, в яких мусить оплачувати учителів, а гроші на ту ціль стягати від населення. Так то радикали дбають про добробут народу“. (Пор. о. Марісюк, Соціал. Кличі, 14. ст. заввага).

чого вона вчила, було потрібне для середньовічного ремісника й купця“. Хто має ще й сьогодні у своїх рядах вчених світової слави на всіх ділянках науки? Священники й монахи. А чим ви можете похвалитися? Більшість ваших агітаторів і редакторів то недокінчені студенти, а час то навіть такі, що ледви скінчили народню школу, а про вищі науки, про філософію й теологію не мають найменшого поняття. Ціле їх формування зводиться до того, що вивчилися на пам'ять деякі кличі і кілька скандальних оповідань із своїх сороміцьких брошурок та підбурюючих часописів і то все при всякій нагоді повторюють. Хоч вони нераз і міцні на слова, то під оглядом наукової освіти стоять без порівняння нище від наймолодшого сотруди́ка на селі.

Коли ж священники просвічують нарі́д у найважливіших життєвих питаннях, що сягають поза корито, яким займаються лише звірята, в питаннях, яких розв'язка оди́ноко може вдоволити й ушасливити людське серце, коли вони голосять науку вчителя, що його ви самі мусите назвати наймудрішою людиною, яка колинебудь жила, якою сама тільки проповідь на горі є досконалою розв'язкою суспільного питання, то ви це називаєте обдурюванням

народу? Але такого Гекля, якого стисла наука вже давно здемаскувала як обманця і фальшивника, ви почитаєте як свого папу, а за всяким баламутом і крикуном, що „в імені науки“ горлає небилиці, ви бігаєте мов дітваки за щуроловом-дурисвітом! І хтож тут по правді дає себе туманити й обдурювати? (гл. 33. клич.)

Позвольте одній освітаній людині, Павлові Гере (Göhre), бувшому вашому товаришеві, висказатись, що можна судити про вашу освіту: „Перероблено твори Дарвіна, Гекля і Біхнера, вирізано Спіноцу, Фаербаха, Шопенгавера й Гартмана, сфальшовано цілу всесвітню історію та подано її вбогому народові у світлі виключно матеріялістичної філософії й економічного розвою. Так повсталася серед народу нова соціалдемократична освіта, що є тільки половинною освітою, як досі ніяка інша“.

21. „Попи й ченці, то назадники, вороги всякого поступу, особливо на економічнім полі“.*)

Чи ти винайшов стрільний порох? Правда, що ні? Бо саме його винайшов фрібурський Францісканин Бертольд Шварц.

*) Порівнай Dr. Schütz „Moderne Phrasen“.

Чи знаєш хоч це, хто перший винайшов водний млин? То зробив „піп“, св. Урзус.

Чи знаєш, хто зладив перші окуляри? Монах Домініканин, Олександр із Спіни в XIII. столітті.

А знаєш, хто перший примінив хемію до лічних цілей? Монах Бенедиктинець, Власій Валентіні.

А знаєш, хто винайшов побільшальне скло, телескоп та оптичне зеркало? Найгеніальніший фізик і хемік середньовіччя Францисканин Рожер Бекон.

Чи знаєш, хто вже на пів століття перед Фаренгайтом (1659. р.) мав ртутний термометр? „Піп“ Буільо (Bouilau).

Чи знаєш, хто був першим після Аристотеля науковим робітником у ділянці зоології, мінеральогії й ботаніки, хто поставив першу теплярню та винайшов цинк і аршеник? Це був Домініканин св. Альберт Великий.

А знаєш, хто перший винайшов газове світло? Не злякайся, були то найбільші „обскуранти“, Єзуїти; Єзуїт Дун оснував у 1815. р. перше газове товариство в Престоні.

А знаєш, хто ще перед Френкліном вчив, що громовиця, це електричне явище? Діакон Нолле (Nollet) у Франції.

Чи знаєш, хто поставив перший громозвід? Норбертанин Прокіп Дівіч, парох у Приметицях на Моравії.

Чи знаєш, хто перший зладив метеорограф (знаряд, що сам записує стан погоди)? Єзуїт Ангел Секкі (Angello Secchi), один з найбільших астрономів наших часів.

А знаєш, хто винайшов ровер? „Піп“ Піантон (1845. р.)

А знаєш, хто збудував перше анатомічне заведення? Князь-Єпископ Фридрих Кароль Шенборн з Вірцбурга (1724.)

Чи знаєш, хто перший раз примінив наркозу (усиплювання в часі операції) і тим способом ошадив терплячим людям стільки страшних болів? О. Келестин Опіц, протоігумен Милосерних Братів в Австрії (6. лютого 1847. р.)

Чи знаєш, хто винайшов спосіб науки читання для сліпих? Єзуїт Ляна (1687. р.).

А знаєш, хто вже за короля Людвіка VII. збудував парову машину? Авва (архимандрит) Сюже зі Сен Дені (Suger von St. Denis).

А знаєш, хто перший нарисовував географічну мапу? Монах Камедул Мавро († 1459. р.).

Чи знаєш, хто збудував перші органи? Чернець Будос з Целле; а пансимфонікон, чудовий музичний інструмент? Франціска-

нин о. Зінгер із Сольногороду († 1882. р.).

Чи знаєш, хто винайшов перший мікроскоп? Отець Манян (Magnan); а перший баллон? о. Дефорж (P. Desforjes 1772.), а першу пожарну сикавку? Монахи Цистерси.

Так, а чи знаєш, кого вважають за основника перших часописів, з яких ти черпаєш усю свою мудрість? Св. Вінкентій з Павльо й св. Франц Салезій (1576—1660).

Ті й багато інших винаходів, що також на господарським полі причинилися до могутнього поступу, походять від „дурних попів і ченців“. А ти що винайшов? Ти навіть досі нічого не чув про когонебудь з тих винахідників. Отже прошу тебе, будь дещо скромніший!

„Держава повинна лінивих попів заставити до фізичної праці. Адже вони нічого не роблять. Тому також так добре виглядають“.

22

Що умова праця, праця головою, є також працею, про це ти певно з власного досвіду не знаєш. Вже та заввага зраджує, що ти дуже поверховно думаєш. Вчені кажуть, що 2—3-годинна умова праця зуживає стільки сили, що 8—10 годин ручної праці. Чи супроти цього, що священики по 2—3 годин денно вчать науки

релігії у школі, а опісля самі мусять вчитись і далше безупинно доповнювати своє власне знання, приготування до проповідей і викладів по різних читальнях і товариствах, а особливо часто 5—6 годин, безпереривне слухання сповіди, на морозі або в задусі, що чейже не належить до приємности, далше прикра переписка з ріжними урядами і товариствами, всякі урядові засідання і конференції, уділювання усяких порад у трудних родинних справах, а до того ріжна гризота зі злобними людьми, чи те все не є тяжкою, виснажливою працею? Чому стільки священиків терпить на нерви? Що деякі з них по причині браку руху й фізичної праці та переважно сидячого життя краще виглядають, то може дивувати хиба поверховно думаючого чоловіка. Походить це й відси, що священики не живуть розпусно. Що інші при тім марнують, то їм служить на здоровля й скріплення тіла. Коли б не один жив чистіше, то виглядав би рівнож краще. Зрештою, чому ти не домагаєшся, щоб і ваших партійних секретарів і редакторів заставити до фізичної праці, що так численно засіли при партійнім жолобі? Аджеж вони не стоять з тобою при варстаті, ані перед великою печею, ані не

працюють у копальні. Про це ти якось не згадуєш. Чому саме?

„Ті ліниві ченці...“!

23

Чи ти може був коли в монастирі, що так добре знаєш ченців? Тому, що ти не маєш найменшого поняття про чернече життя, то скажу тобі, що всі ченці своїми правилами є строго зобов'язані до праці й ніякий лінох довго в монастирі не вдержить. Тому, що ти про умову працю певно не маєш поняття, скажу тобі дещо лише про фізичну працю монахів, а саме, що наші предки власне від ченців навчилися всякої праці. В першу чергу ченці викорчували ліси, осушили багна, зрегулювали ріки, в цілій Європі заклали батато міст, особливо в Німеччині й Франції. „Усяка розумна управа ріллі вийшла з монастирів, — каже знатний протестантський економіст Рошер. — Монастирі були розсадниками духової освіти й господарської культури“. А те все виконували ченці не для зарплати, але на Божу славу й на пожиток людей. Супроти цього в яким сумнім світлі являється один з головних провідників соціалізму Кавтський, що так писав у часописі „Vorwärts“ ч. 257. з 1905. р.: „Головною річчю для робітника є зарплата. Праця для нього є річчю другорядною.

Коли б навіть платили йому без праці, то він нічого не мав би проти цього". Майже ті самі гадки висказують ваші товариші в піснях, що їх співають в часі своїх диких страйків.

„Як сите черево свиту розпирає,
Тоді всяка праця вартости не має“*).

24 „Чи ти вже читав, що наш часопис знов пише про звісного пташка попа в Н.? Но, ваші попи, то також правдиві фарисеї. І ви тут іще говорите про святу католицьку Церкву!“

Так? Чи ваш часопис витягнув знов на денне світло якусь скандальну історію? Він певно добре знає смак своїх читачів. Адже є хрущики-жуки, що зовсім не журяться гарно пахучими квітами, але зате радо горнутья до чогось іншого, що менше мило пахне. З поміж 261**) Папів, з яких є 75 Святих і багато дійсно великих мужів, можете начислити ледви з пів тузина негідних осібняків. Памятайте, що ненависть є завжди злим суддею й дорадником. Ось що сказав іще Лібкнехт у „Vorwärts“ дня 1. червня 1892 р.: „Ми поборювали б Цер-

*) „Solang der Bauch die Weste passt,
Wird keine Arbeit angefasst“.

**) В оригінальнім тексті 265. (Завв. перекл.)

кву й попів навіть тоді, коли б попи й ченці були найсовіснішими й найбільш обов'язковими людьми". Як п'яниць дразнить сам вид абститентів, так рівнож деякі шаліють, коли побачуть представників чистоти й самовідречення, бо тоді непокояться своїм грішним життям.

Зрештою, чи то правда, що подає ваш часопис? У багатьох випадках показалося, що така відомість походила з власної фабрики брехні. Так одного разу подавала віденська жидівська преса цілими місяцями довгі списи священничих проступків. Тоді центральний вивід католицької преси ствердив, що майже усі скандальні історії або прямо видумано або зовсім перекручено та що справником тих всіх клевет був якийсь др. прав Франц Ліпп, що їх черпав майже виключно з газетної кльоаки римської брудної гумористичної базгранини „Asino“. Але згідно з поглядом головного вашого представника Кавтського брехня у відношенні до противника є чейже дозволена! („Neue Zeit“, жовтень 1903).

А коли б навіть було це й правдою, то що доказує такий випадок проти священничого стану? Ви не потребували б аж такий крик підносити у ваших часописах і на всяких зборах, якби то було самозрозуміле. Коли б ми хотіли всіх ваших

проводирів з довгими пальцями, чужоложників і клієнтів домів розпусти оголошувати в наших часописах, тоді вже на інші вісті не стало б місця. В тій цілі не потребували б ми аж винюхувати по різних закутинах Франції, Італії і Чехословаччини. Нема ніякого іншого стану так чистого відносно кримінальної статистики, як духовенство. То мусів признати навіть „Vorwärts“. На 100.000 членів світського й чернечого духовенства у Франції припадає не цілі 3 засуди річно, як стверджує французький учений др. Бертрєн на основі урядової статистики. А в тій урядовій статистиці під рубрику „духовенство“ втягнуто також церківників, церковну прислугу й кальканістів.

На конгресі антропологів у Женеві 1896 р., отже на зїзді вчених, яких зовсім не можна підозрівати в „клерикалізмі“, ствердив професор Comd, скільки злочинців взагалі припадає на різні класи звання. При тїм до числа духовних зачислив він не лише католицьких, але також духовних некатолицьких визнань. По його обчисленні на кожних 100.000 людей припадає злочинців: повитухи 86, письменники 44, артисти 40, аптикарі 37, адвокати й нотарі 23, професори й учителі 15, духовні 7.

А коли б на 40.000 священиків в Ні-

меччині й Австрії, а на 300.000 в цілій католицькій Церкві найшлися й негідні пастирі, хоч би їх були навіть сотки, то який це доказ проти святости католицької Церкви? Хто з опалого овочу судить про якість деревини? Вони не тому злі, що католики, лише мимо того, що є католиками. Але коли хто краде, бо визнає засадку, що власність є крадіжжю, або коли чужоложить, бо визнає вільну любов, або є розпусником і розбишакою, бо вважає себе тільки за краще розвинене звіря та обстоює засаду права сильнішого, тоді таких вчинків навіть не можна йому брати за зле. Тоді годиться життя з наукою. Злі священики вправді виходять з поміж нас, однак духом вони до нас не належать. Та коли вони переходять до вас і виступають на ваших вільнодумних зборах, коли вони у своїй злості ще й чваняться своєю кривоприсягою й своїми непогамованими пристрастями, тоді ви не можете їх доволі нахвалитись як пробоевиків правдивої свободи й культури, як товаришів чистої води. Ми хочемо вам їх радо лишити, бо такі в дійсності вже більше не належать до нас, тільки до вас.

Однаке правдиві священики радіють з того, що вони вже тільки самим своїм існуванням викликають у вас ненависть.

Отже вони є живим протестом проти вашої підлоти та щасливі, що їх стрічають переслідування й клевети, які Божий Син предсказав своїм правдивим слугам. Вони знають, що також на них сповняються Його слова: „Блаженні ви, коли зненавидять вас люди й коли проженуть вас і зганьблять і відкинуть ваше ім'я, як нечесне, ізза Сина Чоловічого. Радуйтеся в той день і веселіться, бо це нагорода ваша велика на небі“. (Лук. 6, 22).

25. „Священики нажуть собі за все платити. Я їм уже більше не вірю“.

Так, а кілька ти заплатив при останній твоїй сповіді? Що одержує священик за свої нічні душпастирські услуги та за свою знесильну й утомну працю в товариствах? Скажи но, чи ти хоч пальцем рушиш задармо? Але й священики не можуть самим тільки воздухом жити. Вони мусять побирати якусь оплату за свої услуги бодай від тих, що можуть її заплатити, інакше не могли б існувати. Багато священиків, обіймаючи обов'язки свого звання, є задовжені, бо довголітні студії пожирають багато гроша, а багато з молодших священиків не могли б сьогодні жити без підмоги рідні. А коли стар-

ші священники в часі своєї діяльності дещо заощадають, то з поручення Церкви мусять це обернути на добрі цілі. Чи знаєш іще якийсь інший стан, що ставив би подібні вимоги до своїх представників? Чи котрий з тих платних агітаторів і газетярів, що те все виговорюють, щоб тільки захитати твоє довіря до духовенства, дасть тобі щось з того гроша, що його заробляють на підбурливих бесідах і часописах? Представ собі тільки гарну віллу Бебеля й його 500.000 марок, які йому принесла його книжка п. н. „Жінка“, зверни свою увагу на письменника-клеветника, автора пасквілів Адольфа Гофмана, що крім просторого мешкання у Берліні, має ще одну віллу коло Берліна, де найбільше родин має тільки по одній або дві кімнати, де вони варять, їдять і сплять; той же „товариш“ купив собі ще шляхоцькі добра, а як міністер освіти казав виплатити собі гажу за пів року наперед. Дивна річ! Ті, що працюють лише для добра людства, мають це робити безплатно, а ті, що провадять його на загибіль, кажуть собі за це ще й дорого платити. А про це ти ні словечком не згадуєш. Здається, що ти держишся тих напасників і баламутів. Зрештою ти не хочеш вірити священникам, бо вони беруть платню; в таким разі я та-

кож можу сказати: „Не дам тобі ніякої роботи, бо ти за те береш гроші. А те, що вчив тебе вчитель у школі, то все та-кож брехня, бо й він брав за це гроші“.

26.

„Церква робить різницю між багатими й убогими. Це бачимо головню при вінчаннях і похоро-нах“.

Молитви при відправі вінчань і похоронів є для багатих і вбогих зовсім ті самі. Коли багаті люде хочуть при таких наго-дах розвинути більше виставности, то не-хай за те платять. Що тобі це шкодить? Вони тим способом дещо поправляють скром-ні доходи священників і церковної прислуги, а тоді інші, головню вбогі, будуть менше платити. Однак з того приводу багач не одержить при вівтарі більше ласк, ані та-кож не вийде скорше з чистилища після своєї смерті. Лише, як він більше дає в тім намірі, щоб священникові допомогти, то через це робить добре діло. Будь зичливий для священника, щоб його звільнити від грошових клопотів, а тоді він зможе кра-ще віддатися душпастирській праці. Рад-ше з того радій, що заможні дають свя-щенникові більше, бо він часто за вінчан-ня й похорони не дістає від інших нія-кої заплати, деколи навіть від таких, що

за весільні повози платять великі суми й стараються про величаве й гучне весілля. Зрештою я вже не раз переконався, що люди, які найбільше бідькалися над ріжницею, яку Церква буцім то робить між багатим і вбогим, були саме довжниками священика за його духовні чинності, хоч могли легко належну оплату зложити. Чи може й ти до них належиш?

„Як можна давати парохам так велику платню в такім часі, де мільйони людей ледви животіє з нужденної підмоги“. 27

Велику платню парохів, яка взагалі є менша, ніж платня всякого іншого академічного звання, в останніх роках значно обнизили. А скільки поборів, які вставляється до рахунків, вони зовсім не дістають! Прикре воно, що самі католики, підюджені комуністами, в цей спосіб докоряють. В дійсності вони повинні б з того радіти, бо

1. державні доплати становлять тільки $\frac{1}{6}$ часть з того, що держава ще сьогондя побирає з нерухомого майна й добродійних легатів, які вона колись забрала Церкві;*)

*) У нас справа вивінування духовних осіб унормована лише провізорично Конкордатом з Апост. Престолом з 1925. р. (Завв. перекл.).

2. тоді священик для безпеки свого вдержання не є змушений братись до якогось подібного заняття, що його відтягає від головного звання й не годиться із священичим званням; впрочім священик через те іншим відбирає хліб і зарібок, як це часто буває у Франції та Еспанії;

3. тепер священик не потребує просити милостині в багатих людей, а тим самим цілу свою неподільну любов і дбайливість може скорше посвятити для добра бідного народу;

4. ніякий інший стан не приносить людям стільки добра, що священичий стан. Зовсім не входить тут у рахубу та обставина, що священики безупинно захочують підприємців і власників до справедливости й любови у відношенні до їх підчинених і вбогих та організують добродійні заведення.

Наші парохіяльні уряди стали сьогодні добродійними урядами, священики радо жертвують також своє майно. Скільки то священиків після своєї смерти не лишає в спадщині ані сотика свого майна! На жаль люди того не добачують. Священики по найбільшій часті не зазнають ніякої вдяки, а їх добродушности також чимало надуживають.

Коли якийсь священик, ізза пересадної журби про удержання на старість, громадить гроші або хоче їх ужити на виставне життя, то таке поведення є незгідне з Духом Христа й Його св. Церкви.

„Я є соціяліст і ненавиджу капітал. Геть з капіталом“.

Ти й твої товариші, ви ненавидите лише чужий капітал, але не свій власний.

Бібель не відчував ненависти до своєї гарної вілли у Швейцарії з парком і чудовим ставом, ані не призначив її для робітників, що потребували відпочинку, чи порятунку здоров'я.

Зінгер не відчував ненависти до своєї фабрики в Берліні, ані її не усуспільнив, але збагатився кєрвавицею погано оплачуваних фабричних робітниць.

Адо́льф Го́фман не поділився своєю віллею з іншими товаришами, але обережно записав її на свою жінку.

Один з головних комуністичних вождів у Росії Зіновєв з нагоди зїзду в Галь зажадав там для себе й для свого княжого двора 16 кімнат.

А ті всі соціялістичні робітничі ради, що то крадьки повтікали з касами хворих і обікрали харчеві запаси, призначені для голодуючого народу, й ті всі жида у

вашій партії — всі вони певно також не погордять мамоною.

Так, зараза мамонізму криється у всіх ваших костях. Воєнні спекулянти добре використали для себе високу конюнктуру в часі війни, а багато з вас використало низьку конюнктуру упадку, крайну нужду нашого нещасного народу, викликаючи безоглядні страйки та ставлячи за великі вимоги, яких не можна було сповнити, і в той спосіб тисячі робітників разом з їх родинами позбавили праці й хліба.

„Безмежна жадоба зиску опанувала тепер робітників“, сказав соціялістичний міністер Геніш дня 3. лютого 1919. р., а він добре знає своїх товаришів.

Ви є капіталісти без капіталу. У вас тільки той досита наїдається, що дірветься до повного жолоба, й відгризає тих, що також хочуть там дістатись; то діється у вас на основі знаменитої вашої науки про право сильнішого.

Ви тільки ненавидите капітал, якого самі не маєте! Капітал мусить бути. Без капіталу не може існувати народне господарство, без капіталу й робітники не мали б хліба. Заробітний змисл сам у собі добрий, лише нахабну, крамарську жилку, безоглядне самолюбство, мамонізм і капіталізм угорі й внизу треба осуджувати.

Ми також ненавидимо такий капітал і кличемо в тім дусі:

„Геть з капіталом“!

„Церква схиляється до капіталістів“.

29

І ви, соціалдемократи, важитеся з таким закидом виступати проти Церкви? В такому разі або самі не знаєте вашої соціялістичної науки, або те, що ви проти Церкви виговорюєте, це тільки пуста балаканина й театральні громи.

На думку ваших перших проводирів, капіталізм це тільки конечний, переходовий ступінь у процесі розвитку. Навпаки, Кавтський та інші навіть кажуть, що капіталіст поступав би негідно, коли б хотів інакше поступати, ніж того вимагає хвиловий процес розвитку, хвилева форма витвору, продукції. Тому вони навіть самих капіталістів беруть у оборону, бо ті є тільки витвором певно означеної господарської реформи. Соціяліст Hillguir каже напр.: „Невблаганні закони промислового розвою загнали капіталістів у фатальну течію“. А сам Енгельс не може досить сильно підкреслити, що капіталісти є особисто невинні. Отже ви, соціялісти, не можете нічого закидати капіталістам, бо в них є той самий дух, що й у вас. Вони є со-

ціялдемократи з грішми. Заставте такого капіталіста до фізичної праці, а буде з нього чистий соціалдемократ, пустить знов соціалдемократа до опустілої віллі капіталіста, а побачите, що буде він, як це виявив належно післяреволюційний досвід, з крові й кости капіталістом з паштетом гусячої печінки та з холодником до шампана, навіть з гнівним тоном і бичиком. Скільки то з поміж тих, що передтим заохотили вас своїм диким цькуванням до неосторожних, а навіть шкідливих постанов, які сьогодні дають капіталістам позірне право до гострої супроти вас поведінки, скільки з них тепер, коли капіталізм знов горою, йому до вподоби стало завзятими націоналістами й шпигує робітників!

Не цурайтеся свого роду! Соціаліст є природним сином безбожного, господарського лібералізму з усіми його засадами, словами та ділами.

Певно, що батько, безбожний капіталізм, є гірший за своїх синів, соціалізм і комунізм, бо так підло й згідливо поводить ся з бідним народом, опоганюючи себе при тім зухвалою жаждою посідання, холодним вирахуванням та нелюдяною жорстокістю тоді, коли так багато робітників, часто серед нужди доведені до розпуки, з незнання біжать за тими справжніми на-

пасниками й зводниками і вижидають від них якоїсь поправи свого нестерпного положення. Я вже стрічав навіть серед некатолицьких верховодів соціалізму й комунізму людей, зичливих для бідного народу, але вони самі впали жертвою ложного й пересадного ідеалізму.

Єпископ робітників Кеттелер пише: „Безбожність капіталу, що визискує робітника аж до руїни як робочу силу й машину, треба знищити. Вона є злочинном супроти робітничого стану й його зневагою“. Він також слушно зауважує, що та безбожність є згідна з наукою тих, які у своїм ближнім бачать лише краще розвинене звіря й голосять засаду про право сильнішого; а це, панове соціалісти, все таки ваша наука й ви згідно з нею поступаєте. Навіть ваш товариш Павло Гере признає: „Самолюбство є зовсім рівнобіжне з духом науки про вільну торгівлю та соціяльну демократію, тільки в іншій формі й з іншим обоснуванням, ніж то голосить божок (капітал), що всім кермує“.

Лише єдина Церква може чесно боротись з капіталізмом. Згідно з її наукою Бог це найвищий власник усіх дібр, а всі люди це його діти. З того висновку, що людина не має абсолютної власності, тільки завідує порученою собі;

отже вона грішить і надуживає Божої власности, якщо нею не завідує в душі справедливості й християнської любови. Тому Церква ніколи не перестала вчити й пригадувати власникам найважливішу заповідь християнської любови та що вони є лише завідувачами дочасних дібр і що повинні дати робітникам справедливую заплату, бо в противнім разі мусять боятися суворого Божого суду. Зрештою погроза так лагідного Спасителя ніколи не замовкла в католицькій Церкві. Перечитайте лише, що говорить св. Апостол Яків у V. розділі свого послання: „Нуж тепер, багаті, плачте, ридаючи над вашими злиднями, що на вас прийдуть.... Це плата робітників, що її ви задержали, кличе, а крики дійшли до ушей Господа Саваота. Ви розкошували на землі й жили в розпусті, наситили ваші серця в день заколення.... Це суддя стоїть перед дверми”.

А так гострих і різких слів, які Отці Церкви, особливо Амврозій, висказали проти лихви й гнету вбогих уже півтора тисячі літ перед Марксом, ви не знайдете навіть у ваших соціялістичних письмах. Читайте лише, що сказав Папа робітників Лев XIII, а що Єпископ робітників Емануїл Кеттелер про безбожний капіталізм.

У перших християн отся проповідь мала такий успіх, що навіть багаті ділилися

по братньому з убогими. В середніх віках Церква осягнула те, що дикі лицарі-розбишаки з бігом часу попереми́нювали свої замки й твердині на християнські виховні заведення, захисти й лазарети. Коли Церква у новітніх розбишаків, безбожних капіталістів, нічого не може осягнути, то тільки тому, що вони самі матеріялісти й безбожники, як і ви.

„Церква сама є капіталістом. Коли б Церква видала свої міліярди, то скоро можна б зарадити нужді збідованого народу“.

Дивна річ, адже люди виступають з Церкви саме з причини церковних податків, а їх мусить Церква побирати, бо інакше не зможе заспокоїти найконечніших видатків, звязаних з богослуженнями й удержанням священиків. І як тут іще говорити про міліярдове церковне майно? В той спосіб завжди ще вдається масонській жидівській пресі відвертати прилюдну увагу від величезних жидівських маєтків. Так вони у своїм часі повстали проти безмірних земельних посілостей і грошових засобів французьких монаших чинів і згромаджень. Мали вони виносити суму 400 міліонів франків. Однак ніхто ані словом не згадав, що Ротшільд посідав у са-

мім Парижі 10 мільярдів. Дехто обурювався тим, що 190.000 монахів посідали 40 тисяч гектарів землі, але це люди замовчали, що Ротшільд мав в самій околиці Льюані (Loigny) 80.000 гектарів власного ловецького обшару. А ченці не викидали гроша на полювання, строї і розпусту, але зуживали його на утримання 25.000 хворих, старців і сиріт та й на безплатне виховання 2-ох мільйонів убогих дітей. Ті ченці доробилися свого майна пильною працею й ощадністю, а не на біржевій спекуляції й визиску робітників. Ченцям загарбано їх майно, але ніякий убогий у Франції через те не збагатів. Четвертина з тих грошей прилипла до рук ліквідаторів, переважно жидів і масонів.

Слухайте соціялісти, я ще хочу поставити вам деякі питання. Правда, ми священики, не займаємося ніякою расовою ненавистю, бо то не по християнськи, ані також не беремо участі у фанатичнім антисемітизмі. Бо є багато чесних жидів, що своїм привязанням до віри батьків, своєю тверезістю, своїм розумінням родинного життя, а особливо своєю зворушливою пошаною родичів можуть служити християнам за зразок. Але питаємо вас, що з такою погордою ставитеся до християнства й його священиків: чому то ви лише ве-

ликі жидівські капітали берете в оборону? Чому ж ви голосували за втриманням теперішнього стану біржових, переважно жидівських інтересів, чому ви голосували проти оподаткування біржі, проти маєткового податку, проти оподаткування люксових предметів, а навіть проти закона про лихву? Чому ви ніколи не говорите про усуспільнення бірж і банків, що є переважно в жидівських руках? Чому ви ніколи не згадуєте у ваших часописах про величезні жидівські маєтки, супроти яких майно Церкви є дрібницею? Чому ви священників завжди називаєте вартівниками капіталізму, а навіть найгіршими капіталістами?

Я вам скажу, чому. Бо ваші основники, Маркс і Лясаль, самі були жидами, бо вашими провідниками є по найбільшій часті жиди, бо вашими часописними звітовиками є переважно жиди. „Vorwärts“ сам раз признався, що майже всі його дописувачі се жиди, а чим далі йдемо на ліво, чим радикальніше, тим більше зустрічаємо жидівських провідників. В часі французької революції не згинув ані один жид, навпаки, вони тоді вистаралися для себе про горожанську рівноправність. В часі паризької комуни Мольтке дуже дивувався, що католицьких священників мордовано й плюндро-

вано їх помешкання, а палати Ротшільда навіть не рушено. Безбожне й вільнодумне жидівство, в погоні за туземними багатствами, „якого Богом є гріш, а культом шахрайство“, як сказав сам жид Маркс, у наших часах у своїй ненависті до християнства все змагає до того, щоб соціалістичних робітників нацькувати на християн і на ту ціль не щадить грошових засобів, щоб тільки свій гаман, напханий християнським грошем, сховати в безпечнім місці, а на руїнах християнських народів установити свою владу.

Цікаве, що саме жидова брала участь у революціях найрізномордніших країв, особливо в Мінхені, Будапешті, а передовсім у Москві. Між першими 271 большевицькими верховодами було 232-ох жидів.

Професор Тедеский виславляє у жидівськім тижневику „Ізраель“ совітське законодавство на те, що за всякого роду антисемітські проступки грозить найгострішими карами. Чинно ворожу супроти жидів поставу карається в Росії як протиреволуційні саботажі (Schönere Zukunft Nr. 24).

Жи́ди в Німеччині, хоч їх начислювано тільки пів міліона душ, дійшли були вже так далеко, що велика частина німецького народнього майна опинилась у жидівських

руках*. А соціал-демократичний пролетаріят є доволі дурним „гоєм“, що при тім усім жидів спомагає. Віденський „Jüdisches Volksblatt“ згідно зо звітом „Staatsbürgerzeitung“ з 3. серпня 1899. р. писав так: „Спомагаймо соціяльну демократію, оскільки лише можемо; однак будьмо при тім осторожні, щоб того не спостерегли широкі народні кола, що соціалдемократи є тільки жидівською передньою сторожею, а також, щоб противники не мали ніякого приводу називати дотичну партію жидівськими наймитами“. Чи ви, соціалдемократи, ще того не завважили? Ні, ви не є попівськими наймитами, але....

„Чому Церква не продасть злишніх своїх богослужбових предметів, щоб з того дати грошеву підмогу бідним і голодним?“.

31

Так думав уже перед 1900 роками також хто інший, коли Магдалина у Витанії жертвувала Божому Синові миро, вартости около 200 марок. Був то Юда Іскаріот.

*) Однак в останніх роках німецький канцлер Гітлер почав енергійно проти них виступати так, що жида мусіли масово з Німеччини втікати. Велике число жидівських емігрантів опинилося м. і. й у Польщі, де їх зичливо прийняли їхні брати, що тут загальноно почуваються добре. (Завв. переклад.).

Про нього пише св. Іван: „І сказав один з Його учеників, Юда Іскаріот, що мав Його видати: чому не продано сього мира за триста динарів і не роздано вбогим? А се сказав не тому, що дбав про вбогих, але тому, що був злодієм і маючи калитку, носив те, що люди вкидали”. (Ів. 12, 4). З тим злодієм і зрадником ти хиба не хочеш мати нічого спільного? Але тоді таких Юдів багато бачилося у Франції (гл. 68. ст.), а тепер в Росії. Бо для них не в тому була річ при вивласненні Церкви, щоб допомогти вбогим, але власні кишені, до яких головнo поплили гроші з продажу чаш, монстранцій, церковних риз і образів. За то вони гуляли й розкошували зі своїми дівками, а тимчасом мільйони Росіян і Українців гинули з голоду.

А коли б навіть убогі те все дістали й могли через кілька днів наїстися до сита, то що по тім наступило б? Потім прийшов би, подібно як у Росії, іще страшніший голод і велика, безмежна пустка. Бо коли люди шукають потіхи у своїх церквах, то застають їх спустошеними, сплюндрованими або й зовсім замкненими через тих „спасителів народу”.

Тепер вони вже не мають ніякого місця, де могли б піднятися на дусі, набратись надії та збудити в собі тугу за не-

бесною батьківщиною, якої церкви є перед-
сінками. Вони в благородній і святій ра-
дості не можуть уже натішити своїх очей
тими всіми дорогоцінностями, що їх жер-
твували їх предки й вони самі для прикра-
си Божого Дому, а які були тому для них
особливо дорогі й милі.

Правда, є люди, які вже давно не ба-
чили церкви із нутра й живуть без віри;
якщо вони не знаходять ніякого уподобання
в релігійній штуці і вважають її за річ зов-
сім злишню, то це ще можна якось зрозу-
міти. Однак тоді не повинні засади „релі-
гія — приватна річ“ вважати за вудку, на
яку ловиться невинних людей, але повинні
їм дійсно лишити релігію, їх самотність по-
тиху й найбільшу радість, особливо вбогим і
стражденим.

Гарно пише в цій справі Єлисавета
Гнавк-Кіне (Gnauk-Kühne), велика приятелька
бідного народу:

„Хто розуміє робітницю і журиться
про її щастя? Скажім це коротко: ніхто
під тим оглядом не дорівнює католицькій
Церкві. Бо коли вона скликає вірних на
богослуження, то прибирається в найкращі
ризи так, як строїться любляча мати на
прийняття своїх дітей, щоб їм подобатись.
А є вона справді гарна й не гордить нія-

кою земською прикрасою. Якщо така робітниця сильно тримається тої Матери, тоді вона принайменше раз на 7 днів знає знеслих вражінъ та переживає кілька радісних хвилин. Її змисли й нерви припорошені, забруджені та втомлені гамором, відсвіжуються тоді і відживають, а бідна її душа знову неначе з чужини вертається до свого батьківського дому, до Бога. Світ відштовнув робітницю від усього, що гарне в природі й у мистецтві, католицька Церква для неї прибирається, ворушить її убоге серце та в її життя, се життя вуючого звіряти, вносить подих краси й незрівняної поезії“.

Так, Церква по словах Єпископа Кеплера, є „небесним домом для цілого християнського народу. Є святою кліматичною оселею для душі, святою сценою, концертною салею й осідком мистецтва“.

Тому вже не раз робітники в Росії з дуже великим згіршенням для комуністів збирали лепти на будову нової церкви між своїми товаришами.

Коли інші вище ставлять кіно й театр, то се вже річ смаку. Душі релігійно настроєні, що змагають до висот, завжди знаходять покріплення й потіху в гарнім Божім храмі. Чи хочеш де все їм забрати

й віддати в руки ситим, безбожним лихварям і обманцям, які в часі загальної нужди дійшли до великих маєтків? В одній крамниці в Царгороді виставлено на продаж срібні богослужбові знаряди, загарбані з російських церков ваги 230 кілограмів. Якийсь большевицький „представник народу” хотів їх там за безцін продати багатим Туркам.

Проте така є різниця між старинним і новітнім поганством:

Старинне поганство приносило в жертву Божеству самі найцінніші річі, а новітнє вважає це за злишне й хоче його Богу загарбати.

Однак у людей, що держать з большевицькими царями, що врочисто влаштовують свято скинення Бога й Юді ставлять памятники, то є так само природне, як тоді у Юди, що не маючи вже більше змоги скривати свою хитру облуду вийшов, щоб допуститись найбільшої на світі підлоти, а саме, щоб зрадити найбільшого приятеля народу й продати Його за 30 срібняків.

„Христос був першим соціалістом і комуністом“.

32.

Так, але запам'ятай це добре, що Його комунізм виглядає зовсім інакше, ніж комунізм „спасителів народу“.

Христос проповідує комунізм давання, а не брання. Його Євангелія виразно каже: „Хто має дві одежі, нехай одну дасть тому, хто не має“ (Лк. 3, 11), так, як це робили перші христіяни. Але Христос ніколи не каже так, як комуністи: „Хто має дві одежі, то забери йому одну або обі“.

Христос так само не вчив комунізму примусового, але добровільного комунізму любови. До багатого молодця, що як ученик хотів іти за Ним, не сказав Він: „Твоє майно, то крадіж народнього добра, ти мушиш його віддати“, але сказав: „Коли хочеш бути досконалим, іди і продай усе, що маєш і роздай убогим, а мати меш скарб на небі; і прийди та йди за мною“. (Мт. 19, 21). За тим покликом пішли мільйони зненавиджених вами ченців і сьогодні іще йдуть. Вони роздають своє майно убогим перед зложенням урочистих обітів. Отже, брате, тільки вступай до монастиря, якщо хочеш бути комуністом у християнським змислі! Але, бачу, за то ти дякуєш, мабуть не до вподоби.

„Ми мусимо спільно ділитись“, сказав комуніст.

„Добре, якби ти мав 2 мільйони марок, чи дістав би я з того один мільйон? — питає християнин. „Алеж очевидно“.

„А коли б ти мав 2 доми, чи ти тоді відступив би мені один з них“. — „Певно, що так“.

„А якби ти мав 2 свині, чи міг би я тоді одну собі взяти?“ — „А ти прокл... драбе, звідки ти знаєш, що я маю дві свині?“...

Так отже, де ви самі маєте щось дати, там ваш комунізм кінчиться. Правда, ви добре запам'ятали собі, що сказав Христос про багатих гультяїв і несправедливих фарисеїв, однак поводитесь так, немов би Він виступав тільки проти лихви й мамони. Але, що Христос вчив про любов ворогів, про задоволення себе малими речами, про терпеливість, про обов'язки супроти Церкви, про молитву й Службу Божу, про це ви не знаєте нічого.

І не думайте, що коли Христос говорив: „Блажені убогі духом“, то мусів мати на гадці вас, ненаситних духом, що хочете в дикій жаді уживання наслідувати безбожних багачів. Бо ті всі молоді й чепурні пани, що нераз заробляють доволі гроша, а самі ніколи не роблять ніякого доброго діла, навіть не мають докорів совісти, що може мати й родина серед нужди веде своє життя, а тільки думають про те, якби то добре зісти й випити, забавитись і по-

гуляти, ось це ті сьогоднішні багаті гультяї, хочби вони й походили з ваших кол. Таких має Христос на оці більше, ніж не одного багатого чоловіка, який не прив'язується до свого гроша, а зі своїми людьми поводиться справедливо й потиху старається зарадити чужій нужді, як правдивий ученик Христа, що був найбільшим нуждарем і приятелем робітників усіх часів, таким є і буде, хоч і мусить осуджувати безбожний соціалізм і комунізм.

33

„Соціалістичний робітничий рух є спадкоємцем класичної німецької філософії“. (Енгельс).

„Ми, соціал-демократи, прийняли науку німецької філософії на основі наших наукових переконань“. (Бебель).

„Я тримаюся теж науки великих німецьких філософів“.

Так, а котрого з них тримаєшся? Бо кожний учить чогось іншого і взаємно прогошують себе еретиками.

Про Канта кажуть Фіхте й Шеллінг: „Він сам себе не розумів“. Шеллінг і Едвард Гартман відмовляють йому всяких поважних студій, а Ніцше каже про нього: „Той старий Кант лише маячив“.

Фіхте мусить зносити те, що Шеллінг закидує йому зарозумілість і безхарактерність, що називає його обманцем самого себе й цілого світа, мудрагелем і довбачем.

Гегель, який гірко бідкається тим, що тільки одна людина його зрозуміла й то хибно, зазнає погорди від Шопенгавера, що називає його „справжнім мазуном нісенітниць“, а його філософію „блазенством для базарних вистав“.

Шеллінга зачислює той сам Шопенгавер до блазнів, а Олександр Гумбольд видає такий осуд про нього: „Шеллінг і його прихильники, се найпідліше дрантя, яке колинебудь було під сонцем. Його мудрість, се перестарілий, зужитий крам, що заносить плісню і стухлиною“.

Шопенгавер мусить признати в обороні його філософії: „Не вільно у нього порівнювати ледачого життя з високою етичною наукою“. А про його „високу етичну науку“ висловився сам безвірний Штраус ось так: „Його висліди є недоречні й обурливі. Той чоловік є дуже прикритим самолюбом і блазнем на свій лад“.

Тому, що поважні теоретики соціалізму, як Вольтман, Кальтгоф і Мавренбрехер зачисляють також і Ніцшого до гурту своїх пророків, вистарчить тут лише згадати

те, що про нього думає філософ Гільти, а саме: „для його маняків нема іншого місця, як дім божевільних“. А втім сам Ніцше не хоче нічого знати за робітників і пролетаріят. У своїм творі „Заратустра“ каже він так: „Життя є джерелом розкоші, але де пе наволоч разом, там усі криниці затроєні“. „Вся дурнота в тім, що взагалі існує робітниче питання. Про деякі речі не належить питатися“. „Европейським робітникам надто добре живеться. До сути культури належить невільництво“. „Бриджуся слідами череди свиней“.

То є твої пророки й філософи! Но, ви-тайте! Якщо вони так взаємно про себе думають, то мабуть мусять добре себе знати, я з чемности не хочу противитися так ученим панам. Але жаль мені тебе, якщо ти переймаєшся їх світоглядом. Та про мене, роби собі, як хочеш, а я держуся Того, що сказав: „Я є дорога, правда й життя“ і „Небо й земля минуться, а мої слова не минуться“, який свою науку припечатав чудами й пророцтвами, а особливо своїм славним воскресенням, якого наука й життя були в найкращій гармонії і який обіцяв мені небо, якщо буду в Нього вірити й Його наслідувати. Зате про всіх ваших славетних божків та творців соціаліз-

му можна сказати словами св. Письма : „Се ноги тих, що тебе поховають, вже при дверях“. Твої славні філософи покинуть тебе колись в годині смерти подібно, як безбожна філософія покинула вмираючого Шопенгавера. На своїй смертній постелі кликав він кілька разів серед великого болю: „О Боже, мій Боже!“ А на запит лікаря: „Чи існує ще Бог у вашій філософії?“, він відповів: „Вона в стражданнях без Бога не вистарчає; мусить воно бути інакше, як лише подужаю“. Хоч він подужав, але не навернувся і вмер нагло. Чи й ти хочеш іти його слідами?

„Той великий учений Гекель, отсе наш чоловік“!

34

Знаю те, він ваш папа й церковний отець, а його твори „Загадки світу“ й „Чуда світу“, це ваша євангелія.

Та ми вам не завидуємо тої величі. Послухай, що кажуть про нього вчені люди, не католицькі богослови, але визначні вчені, а навіть власні товариші його звання.

Гекель, се передусім фанатик (загорілець). На думку Павльзена, некатолицького філософа, Гекель дізнає правильно малого нападу божевілля, як приходить ся йому говорити про католицизм і папство.

Професор зоології Гіс говорить: „Можуть собі інші почитати пана Гекля як безоглядного провідника партії, однак на мою думку з уваги на спосіб ведення його боротьби сам він зрікся права до того, щоб його зачислювати як рівного до гуртка поважних учених“.

Зоолог Бранд заважає: „То є знаменне для способу ведення боротьби Гекля, що він старається противника в першу чергу осмішити й представити як великого дурня. Щоб осягнути цю ціль, кожний засіб для нього добрий“.

Гекель є крім того ігнорантом в ділянці філософії і богословії, на яку загнався у своїм фанатизмі.

Хвользон, один із першорядних фізиків, у своїм творі „Гегель, Гекель, Кошут і 12-а заповідь“ виказав у професора Гекля повне незнання найпростіших, основних понять фізики. Заповідь, яку він йому дає, звучить так: „Не пиши про речі, що їх не розумієш“.

У своїх „Загадках світу“ виступає Гекель також як богослов, що суворо осуджує християнство, а передусім католицизм. На думку проф. Гекля католик, се людина, яка вірить, що правдиве сповнювання християнських обов'язків полягає на почитанні старих церковних риз і во-

скових ляльок, на безтямнім повторюванні Служб Божих і вервиць.

Свої відомості про повстання християнства черпає Гекель з жидівського пасквілю (клеветного письма) проти християнства, що в нім повно всяких найпідліших зневаг Христа й Божої Матери, п.н. „Сефер Тольдот Єшу“. Про ту книжку недовірок Штравс, що його сам Гекель уважає за найбільшого богослова 19. століття, каже: „Жидівське богохульство, що розпадається вже у своїй власній марності, не потребує більше ніякого опрокинення“. Поза тим послугується іще Гекель як своїм джерелом книжкою п.н. „Зібрані твори Єгови“ якогось Салядіна, який по правді називався Стюарт Рос („Saladin“ — Stewart Ross: Jehovas gesammelte Werke“). Гекель називає його бистрим богословом. Той Геклів повірник, це безпутній богослов з Глезго (Glasgow) в Шкотії, що заробляв на хліб паплюженням християнської релігії. Його книжка, се ніщо інше, як збірник усякого плюгавства. Професор Loofs з Галь пише про нього в своїй книжці „Antihäckel“ (Halle 1900): „Його богословське образування по суті складається з того, що він перейняв з мудрости давних викладачів. Так повстало своє знання у формі зручної вуличної

писанини, заправленої кльоачним дотепом, старався він подати якнайсмачніше новітньому вільнодумству. Очистити з бліх за-недланого пса було б лекше, ніж зібративсі наукові нісенітницї, що містяться в тій книжці. Цілість, це ніщо інше, як сороміцький твір якогось неука й неокресаного газетяра найнищої сорти“. І таку плюгаву базгранину подає Гекель народові у своїх „Загадках світу“.

Ніщо дивного, що професор Зееберг з Берліна так думає про „Загадки світу“: „1899. рік приніс Геклеві „Загадки світу“ з їх плитким матеріалізмом і зовсім протихристиянським фанатизмом обмеженого не-уцтва. В книжці нема нічого загадкового, хіба те, що її написано й що могла найти широкі кола читачів“.

А певно непідозрілий філософ Павльзен говорить: „Нема сліду, щоб Гекель посвятився колинебудь поважним студіям філософічних творів.... З тим лучиться надзвичайно прикрий нахил мішати з болотом поганих вигадок і низьких дотепів те все, що цілі тисячоліття вважалося за святе... Я читав ту книжку й паленів зі сорому, соромлячись за стан загальної освіти й філософічного образування нашого народу“.

І це має бути твій чоловік, яким ти так чванишся? Чи ти можеш проковтнути й стравити його затроєні кришки?

Коли Геклеві „Загадки світу“ мали перекласти на англійську мову, то перекладач, завагався, чи може виступити зі „Салядиновим джерелом“ перед англійською публікою. Так отже сам Гекель перекреслив „бистроумного богослова Салядина“. Все таки Гекель у новім німецькій виданні залишив дотичний уступ без зміни!! Видно, вже Гекель добре знає, що може подати німецьким вільнодумцям і соціал-демократам.

Вкінці Гекель є звичайним фальшивником і дурисвітом. Вже перед 40 роками зоологі Рітмеєр (Rütimeyer) і Гіс вказали професорові Геклеві сфалшування картин. Щоб доказати, що людина, малпа й пес на певнім ступені розвою є собі рівні, ужив Гекель у своїй „Природній історії творення“ три рази тої самої кліші. До того фальшування мусів він сам пізніше признатися.

Однак він не поправився. Др. Брас, один з перших німецьких зоологів, може йому ще в 1908. р. закинути: „Гекель не тільки фальшиво представив стан розвою людини, малпи й інших ссавців з метого скріпити свої здогади, але надто видобув з наукової спадщини одного дослідника

постать макаса (малпи), обтяв йому хвіст і зробив з нього довгорукого. Ось так допустився він на науці найтяжшого проступку, який дослідник може сповнити“.

„Обдурено мене в найгірший спосіб“, так говорить про поведінку Гекля зоолог Гаман, давніший учень єнського професора*.

Було б добре, коли б і ти вже тепер прозрів, поки ще час.

35. „В Росії, де переміг комунізм, наука Маркса всеж таки врочисто ликувала й ущасливила нарід“.

Так, в Росії верховодить комунізм, але про тріумф Марксової науки не багато зможемо сказати. Дійсно, ограблено церкви з усіх дорогоцінних предметів, бо мовляв, треба було зарадити нужді, але гроші з тих грабежей залишилися в руках вірних одностудців, здебільш жидівських прихильників совітського уряду, зовсім так само, як колись у Франції. Папа, що виступив перед Чічеріном дня 14. травня 1922. р., пропонуючи викупити посвячені предмети з католицьких церков, на свій поновний запит, звернений до Леніна, навіть не о-

*) Велике вражіння викликала подія, що професор університету Людвик Пляте, що його сам Гекель предложив на свого наслідника в університеті в Єні, прилюдно вирікся його й став віруючим християнином.

держав відповіді. Шляхту й землевласників вивласнено. А соціалдемократичний господарський політик Макс Шіппель пише в „Sozialistische Monatshefte“ (з 31. грудня 1918 р.): „Щоб зберегти принаймні якийсь позір супроти світу, який хоче, щоб його ошукувати, впали вони на знаменитий помисл, а саме оповістили, що хоч такі підприємства удержавлено, але не порушується цілої їх основи, себто приватної управи й зарібності підприємства. Що поза тим могло б іще виглядати на якусь центральну суспільну регуляцію, пригадує нам в найприкріший спосіб наші воєнні спілки й централі“. Хто їх пережив, то певне не буде за ними тужити й бажати їх повороту.

З тріумфом марксизму по правді не можна теж погодити й того, що сказав Ленін на 11. комуністичнім конгресі в Москві в 1922. р.: „Маємо до розпорядження всі можливі засоби влади, але не маємо змоги з них користати. Що в державних трестах і в мішаних підприємствах скрізь сидять найкращі, свідомі своєї відповідальности комуністи(?), не є ніякою потіхою, бо вони менше визнаються на господарстві, ніж пересічний капіталістичний торговельний помічник, що перейшов школу якоїсь солідної фірми. У 99 випадках на 100 займають комуністи уряди, що їх вони не

можуть виконувати". А дня 28. червня 1922. р. совітський проводир Каменєв признає в урядовім часописі „Ізвестія“, що совітське правительство „не може обійтися без міжнароднього капіталу“.

То вже радше свідчить про банкруцтво марксизму, ніж про його тріумф. Зрештою марксизм став для комуністів по найбільшій часті тільки драбиною, по якій можна дістатись до „повного жолоба“. Отже не мають також правдивого бажання користати із засобів своєї влади. Вище згаданий часопис дня 11. листопада 1921. р. так нарікає: „Навіть у найбогатшій капіталістичній краю нема тепер такої розпусної гулянки, такого марнотратства й такої виставности, як серед наших найвищих державних урядовців і новоспеченої буржуазії. В Парижі, Лондоні і Нью-Йорку панує виставність з достатку, а в Росії виставність серед нечуваного зубожіння і ніколи доси невиданого голоду“.

Отже на те щадили робітники інших країв, навіть серед великої нужди, щоб большевицькі царі могли тепер гуляти зі своїми „дамами“ по великих європейських містах, де так само здебільш потонули робітницькі гроші. І отсі хитрі пани все ще добре й вигідно живуть собі коштом бідного народу.

Що деякі комуністичні проводирі ще й тепер забагають усуспільнення життя, то легко можна се зрозуміти, але що є тисячі наївних людей в різних краях, яких ті пани водять за ніс своїми вказівками й наказами, обіцяючи народові грушки на вербі, згідно рай на землі, то сього вже ніяк не можна поняти. Бідний і засліплений нарід! Та вже неодному поволі відкриваються очі. Навіть сам „Vorwärts“ після смерті Леніна видав про його діло погубний осуд: „Ленінове авто, хоч пристосовано залізну диктатуру й кривавий терор, застрягло в багні господарського й суспільного застою Росії. Нічого з того, що обіцяв Ленін на початку большевицької революції, не здійснено. Здогадна диктатура пролетаріату виродилась у диктатуру над пролетаріатом. Місце пролетарського самоврядування рад зайняла самовлада горстки совітських бюрократів, замість усуспільнення сільського господарства й промислу, панує сьогодня нова господарська політика, що в ній брутальна, грабункова господарка давнього капіталізму лучиться з бюрократичною господаркою державного капіталізму“.

„Навіть в Росії комунізм не має нічого спільного з релігією, 36.“

він полишає кожному релігійну волю“^(*)).

Авжеж, комунізм в Росії не має нічого спільного з релігією. „Бог є незвісний у межах совітської республіки“, заявили православному патріархові Тихонові, коли він сказав після свого ув'язнення, що свою долю складає в Божі руки.

З початку большевицький уряд поступав так, немов би полишав волю в релігійних справах. Напр. сказано: „Заказується видавати нові розпорядки, які могли б порушити свободу сумління горожан“, або далше: „Кожний громадянин може вільно вибрати й визнавати якусь релігію, а також може відкинути кожне релігійне визнання“.

Однак невдовзі потім сказано вже інакше. Тоді показав безбожний комунізм своє правдиве обличчя. В інструкції комісара внутрішніх справ з 20. вересня 1921. р. сказано: „Всі віроісповідання без різниці церковної мови, належить вважати за контрреволюційні й в ніякім випадку не можуть вони вимагати охорони з боку політичної влади“. Здогадне відлучення Цер-

^{*)} Пор. Р. Dr. Galen „Neues Reich“, 5. Jahrg. Nr. 44.

кви від держави розуміється так: „Ніяке релігійне стоваришення не сміє мати якоїсь рухомої або нерухомої власности“.

Тому, що чесний російський нарід все ще сильно привязаний до своєї християнської віри, видали російські володарі в своїм карнім кодексі такі постанови:

121. Розд. „Навчання малолітніх і взагалі недолітніх у релігійних справах так у державних, як і в приватних заведеннях, підлягає карі важкої вязниці аж до одного року. Коли хто опісля схоже дати себе в тих справах повчити, мусить мати на це дозвіл місцевої влади“.

124. Розд.: „Виконування релігійних чинностей і розвішування образів та написів релігійного змісту підлягає карі тяжкої вязниці аж до 3-ох місяців або грошовій карі в квоті 300 рублів в золоті“.

Ті ганебні розділи, що насилують волю сумління, пристосовується з цілою безоглядністю і брутальністю. З початку 1923. р. замкнено в Петрограді всі католицькі церкви так, що за одним замахом позбавлено 50.000 католиків усяких богослужень. Преосвященого Архієпископа Цепляка з Петрограду і його генерального вікарія о. Будкевича увязнено тому, що не хотіли видати монстранцій і чаш з церкви

св. Катерини, а опісля відставлено їх разом з іншими 16 священиками до Москви перед воєнний суд. Всі вони могли очиститись від заміту змови проти совітської влади, однак саме виконування їх священичих обов'язків якраз власне уважано за таку змову. Одного священика засуджено на 10 років в'язниці за поклін перед Найсвятішими Тайнами, бо це, як заявив суддя Криленко, вважалося за прилюдне візвання фанатичних парохіян до нападу на урядове військо.

Досі вбито 31 єпископів, 1560 священиків та понад 7.000 монахів і монахинь, а 48 єпископів, 3.700 священиків і законних осіб мучиться іще в російських тюрмах. Вже небавом лишиться Росія без священиків.

Зате основано в Москві семінар для формування „чільних протирелігійних учителів“ і вибудовано заведення для „поширення безбожництва“. Так, ненависть і боротьба проти Бога, це їх програма. В часі Різдвяних Свят 1922. р. совітський уряд влаштував у Москві й Петрограді великі походи зі смолоскипами й прилюдні видовища, що в них висмівано й зогиджувано релігійні обряди, а при тім спалено величезну ляльку з написом „Всемогучий Бог“. Знову на саме Різдво в 1923. р. ко-

мітет товариства комуністичної молоді Росії під охороною влади зорганізував торжество «скинення Бога».

Так розуміють большевицькі ватажки свободу совісти супроти свого християнського народу. Раю на землі вони не створили для народу, але стараються створити для себе й для своїх прихильників. В царських палатах влаштовують вони зі своїми жінками такі оргії, яких ніхто не бачив навіть за найгірших часів царату. При допомозі 4-мільйонної армії урядовців зневолюють робітників до тяжкої панщизняної праці, мільйони горожан гинуть з голоду, а в додатку позбавляють бідний народ одинокої його потіхи — релігії — і в той спосіб хочуть теж відібрати йому надію на вічне, небесне щастя у другім житті. У своїм фанатизмі стараються вони також і в нас заціпити свої божевільні й збанкротовані помисли. В тій цілі оплачують вони щедро російськими золотими рублями слухняних комуністичних агітаторів і редакторів, що послухні на кожний знак, даний з Москви, хотіли б і нас ущасливити пануванням большевицької зізди. Одначе ми разом із тим молодим священиком, якого питали криваві большевицькі царі: „Що хочете вибрати, Рим чи совітську Росію?“ раз на все хочемо спокійно, непо-

хитно й радісно відповісти: „Рим, то є Христову Церкву й небо“.

37 „Церква виставляє своїм визна-
вцям чек на вічність“.

„Ми не є такі вибагливі, щоб
бажати собі неба“. (Зінгер).

„Небо лишаємо ангелам і во-
робцям“ (Бебель).

Коли Церква виставляє своїм визна-
вцям чек на вічність, то все таки ще цей
чек є певніший і в обороті цінніший, ніж
пророцтво про великий переворот і рай
на землі, що ним соціалдемократи заєдно
туманяють своїх прихильників. Бебель обі-
цяв переворот старого суспільного ладу
на 1898. р., а опісля продовжив своє про-
роцтво на 10 років, бо так він говорить:
(Erf. Pr. 278. ст.) „Коли ми нашу гарну мету
відсунемо у мрячну віддаль і завжди буде-
мо підчеркувати, що її осягнуть щойно
майбутні покоління, то нам товпа зовсім
слушно розлетиться“. Якщо це не є ніякий
„опій для народу“, то вже не знаю, чого
ще більше треба.

Та це йому зовсім не перешкодило
дня 3. лютого 1893. р., після появи його
книжки „Жінка“ в 25. виданні з принадни-
ми описами майбутньої держави, заявити
в державнім парляменті: „Адже ми зовсім

не бажаємо ніякої майбутньої держави". Так, а по великім перевороті з дня 9. листопада 1918. р., провідник соціалістів Коген на другім конгресі рад в Берліні сказав: „Від десятків літ ми обіцявали нашим прихильникам небо на землі з хвилиною, як влада перейде в наші руки. Але тепер не можемо дотримати наших обітниць і тому мусимо поносити наслідки“. (гл. Köln. Volkszeit.).

Отже з того неба на землі нічого не буде, принайменше так довго, доки люди не є ангелами, але радше дикими са-молюбами так, як воробці. Але небо в дру-тій житті для вірних визнавців Христа й Його Церкви є так певне, як те, що Хри-стос, Божий Син, піднісся на небо на очах своїх учеників після того, як Він явився всім після свого Воскресення, а одного разу більш, ніж 500 особам, разом зібраним. Навіть соціаліст Фолькмар називає цю появу одною з найпевніших подій все-світньої історії.

Тоді вже певно ,застрягнуть' (Лібкнехт) всі невіри й зухвалі глузівники.

„Таж ми знаємо, сказав Legien, про-відник вільних професійних союзів, що ко-лись будемо горіти в пеклі, однак лишіть нас в спокою“.

Так, лишаємо вас, будьте спокійні. Раю на землі ви не створите, як довго в людським серцю будуть жевріти ще інші, безмежні й вічні бажання. Повний жолоб може вдоволити тільки звірину, але не людину. Раю в другім житті ви не бажаєте, а лишаєте його ангелам і воробцям. В таких разі лишається вам тільки одне місце, де вправді нема ангелів, принайменше добрих, ані воробців, але місце, приготоване чортові й його слугам. Там ви теж опинитеся разом з вашими приятелями, з багатими гуляками, лихварями й дерунами. Бо так каже ваш майбутній Суддя: „Хто не вірить, буде осуджений“.

38

„Я держуся соціал-демократів. Вони ще принаймні щось зробили, щоб суспільно піднести робітничий стан, але що саме зробила для нього католицька Церква?“

Католицька Церква властиво не потребувала нічого робити для поліпшення господарського положення робітничого стану. Це справді до неї не належить. Її царство не є із сього світу й не полягає на їді та напою. Та всеж таки вона повсякчасно займалася головно долею робітничого стану як наслідниця Того, що сам був

великим капіталістом, але вбогим робітником, що милосердився над бідним народом і не міг його залишити голодним. Подібно, як у стариннім Римі Церква поборювала невільництво й вкінці його усунула, так само вона все заступалася за тими нещасними, яких видідичив безбожний і вільнодумний капіталізм. Вона завжди обстоювала засаду, що праця робітника шанує й удержує.

Католицька Церква шанує працю, бо не глядить на неї як на товар, за якого вжиток платить підприємець якнайменше. Вона радше вважає працю за високе й святе добро, за честь у змаганнях людини, за святе сповнення обов'язку супроти спільноти, що домагається відповідної зарплати. Вона вважає працю за службу Богові, за надію на вічну нагороду й за криницю внутрішньої радості. А чим є праця для соціаліста? Як пустою є наука їх головного представника Кавтського! „Робітник працює тільки для зарплати”. — Це невільництво зарплати!

Католицька Церква шанує робітника як Божу дитину, як товариша подорожі до спільної нам небесної батьківщини, як брата Ісуса Христа. Згідно з кличем св. Ап. Павла: „Ви всі є одно в Ісусі Христі”, клякає католицький робітник разом із своїм

католицьким працедавцем при цій самій Господній Трапезі. Скільки то часу й сил посвячує католицьке духовенство ремісничому й робітничому станові на важку працю у стоваришеннях! А як оцінюють робітника соціал-демократи? Вони вважають його тільки за краще розвинену звірину.

Католицька Церква хоче, щоб праця вдержувала робітника. То доказала вона в середніх віках, коли мала владу у своїх руках, коли товарисько-братерський дух лучив мистця й челядника в сердечній спільноті життя. В найбільш клерикальнім середньовіччі мали робітники все те, до чого вони сьогодні даремно змагають у господарській ділянці.

Тоді працювали робітники з меншим зусиллям і коротший мали час праці, ніж сьогодні. Тижневий час праці виносив 40—48 годин. Число католицьких свят виносило аж до минулого століття 150 (в різних частинах краю). Челядники дійшли до того, що працювали пересічно тільки 4 дні в тиждні, а в тих 4-ох днях заробляли вони стільки, що могли з того вигідно жити **череда 7 днів**.

Платня, обчислювана в природних вимірах, була вища, ніж тепер. Про це свідчать численні заборони щодо висхідності, які вголосили, що робітник не може домаж

гатися більше понад 2 мясні страви денно, а челядникам заказували вбиратись в оксамити й шовки і т. п. Сьогодні такі заборони були б зовсім злишні“ *).

Так представлялася справа в темнім середньовіччі. Коли сьому не віриш, то спитайся товариша Кавтського, що про те дослівно пише у віденськім соціал-демократичнім органі друкарів „Vorwärts“ в осені 1893. р.

Коли ж тимчасом сталося інакше, то за те не можна обвинувачувати католицьку Церкву, але дикий егоїзм безбожних капіталістів. Але Церква й у наших часах не мовчала в тій справі. Жадання, які поставив робітничий Єпископ Кеттелер, значно перевищують те, що сьогодні робітникові слушно признається, а Папа Лев XIII, так досадно висловився про вільнодумний, крайний капіталізм у своїй безсмертній робітничій енцикліці, що навіть центральний соціал-демократичний орган „Vorwärts“ в Берліні писав: „Капіталізму ми вже не

*) Порівняй з цим усім по військовому уладженні умовини праці в російськім большевицькім „раю“, де пересічний робітник зі своєю платнею терпить більший голод, ніж у нас безробітні. Безсторонні люди, що з Росії не мають чужих інтересів, (те все заєдно потверджують (q. 1981 rnyvqt .02 з "glawtoV,.)

потребуємо судити, але з приємністю усуваємось на бік і віддаємо голос Папі“ *).

Між домаганнями, які ставить Папа для робітника, є м. і. такі: „Можности заложення родинного вогнища, набутку власної домівки з полем і огородам, грища для розривки й можности виховання душі“.

Ті слона знайшли свій відгомін у серцях дійсно католицьких мужів, що будьто як працедавці, як Франц Брандтс, довголітній предсідник католицького народнього союзу в Німеччині, будьто як народні представники, як професор Гіце, поставили собі завданням свого життя сповнити слушні домагання робітників для поправи їх господарських відносин. А такі назвиська, як Август Піпер, Бравнс і Зайпель означають програму в ділянці народнього добробуту. А священик Дасбах, що своїми позичковими касами вирвав малоземельних айфелерських рільників з рук жидівських лихварів, або священик Сіверт (Sievert), який ще недавно збудував мешкальний дім для 200 родин в Дуісбергу, то тільки 2 назвиська між сотнями священиків-діячів на суспільній ниві. А що свідчать про суспільну діяльність

*) „Енцикліка розвязала суспільне питання“ („Vorwärts“ з 26. травня 1891. р.).

союзи „Caritas“, стоваришення св. Вінкентія і св. Єлисавети, серафимське діло милосердя ОО. Капуцинів і опіка Третього Чина над родиною! А ті всі милосерні Сестри й Брати, що сьогодні опікуються 4-ма мільонами хорих (у самій Німеччині), що посвячуються у захистах для сиріт, калік, сліпих, глухонімих і в заведеннях суспільної опіки! Де ж є супроти того всього такі безкорисні діла правдивої, загальної братньої любови (без агітаційної ціли) між соціялістами?

А хто напав іззаду католицьких робітничих провідників, коли вони крок за кроком, але практично, хотіли вистаратися для широких народніх мас господарські полекші супроти великого капіталу?

Професор Гіце жалується в парляменті дня 21. січня 1893. р.: „Взагалі мушу з жалем ствердити, що пани зі соціялістичної партії практично дуже мало спомагали нас в усіх питаннях охорони робітників. У віришній хвилі голосували вони проти всіх суспільних законів“.

Соціал-демократи саме не можуть послугуватися людьми вдоволеними. „Ми мусимо дбати про це, щоб рани на суспільнім організмі все були отворені“, каже Бебель. А Лясаль оповідав про проклятий брак по-

треб". Соціяльна демократія знає тільки класове й партійне самолюбство, інші стани для неї не існують, хоч до живого організму належать не тільки руки, але також ноги й голова.

Соціяльна демократія нічого не знає про великі потреби духової, безсмертної душі, її ідеалом на думку Маркса — її пророка — є тільки „найповніший жолоб і найкраща паша“. На ту область — до стайні — Церква безумовно не може за нею йти.

Соціяльна демократія устами своїх агітаторів говорить робітникам тільки про їх права, але не має відваги пригадати їм також їх обов'язків. Але що допоможе робітникам коротший час праці й вища платня, коли дуже велика частина молодих людей тратить час і гроші по шинках і кінах, а тим самим губить душу й тіло. Якщо робітники не будуть зважати на упіснення Церкви й не будуть вправлятися у великих суспільних чеснотах, як вірність, чесність, працьовитість, ощадність, простота й тверезість, то самі позбавлять себе здобутків останніх літ. Справді, без того, Церквою плеканого духа, ті суспільні здобутки виходять їм тільки на загибіль. Отже тут може тільки Церква допомогти. Тут саме ще раз справджується, що Церква є найбільшою добродійкою людства.

„Соціалізм не воює з релігією. Ми лишаємо кожному його релігію в спокої згідно з нашою засадою: „релігія це приватна справа“.

Чи ти справді думаєш, що маєш до діла з якимсь дурнем, якого можеш доско-чу обдурювати? Однак, якщо ти дійсно думаєш, що засада „релігія є приватною справою“, значить у вас те само, що „ми лишаємо кожному його релігію в спокої“, тоді ти належиш до тих дураків, що дали себе зловити на вудку. Видно, що про свій соціалізм і його історію ще не багато знаєш, бо в противнім разі ти повинен би знати, що на партійним зїзді в Галь в 1890 р. один чесний товариш поставив внесок, щоб уже раз покинути той брехливий висказ. Але тоді вирішено, що висказ: „релігія — се приватна справа“ є конче потрібний з огляду на сільське населення, між яке тепер хочемо понести соціалізм. Бо тоді викликається вражіння, немовби віра в Бога й соціалізм могли разом стояти побіч себе“. Чи ж то не є те саме, що виводити селян в поле? З тобою се їм пощастило, але я не є такий дурень. Я знаю, що криється за тим двозначним висловом. То значить: „Геть з релігією з прилюдного жит-

тя, геть зі школи! Ані сотика на Церкву й на її слуг з прилюдних засобів!”

„Сокиру треба приложити до корення, а це можна досягнути тільки відібранням світському духовенству всякої державної підмоги“, сказав Кавтський (Neue Zeit, з д. 17 I. 1903 р.).

З того бачиш, що розуміють проводирі соціалізму під кличем: „Релігія є приватною справою“, хоч вони на передвиборчих вічах в католицьких оселях підсують сьому вислову зовсім інший змісл.

Ні, для соціалістів релігія не є приватною справою, але ненависть і боротьба проти релігії, особливо проти християнської релігії, то їх партійна справа.

Чи хочеш іще й на це доказів?

Основники й головні представники соціалізму всі є недовірками. Коли ти бачиш часом якогось явного соціаліста при св. Причастю, то будь пересвідчений, що він не сповідався зі своєї приналежности до соціалістичної партії. Його участь у св. Причасті є подібна до Юдиної на Тайній Вечері. Такий є зрадником своєї Церкви, своїх священиків, своєї католицької школи й своїх дітей. Він підтримує цілу безбожну соціалістичну програму, яку зовсім ясно висказав Бебель: „В ділянці, яка назива-

ється релігійною, ми змагаємо до атеїзму, себто до безбожності“.

Соціялісти прямували до цієї цілі на зборах і в пресі постійно й безоглядно. Вистарчить тільки в християнські свята взяти до рук якийнебудь соціялістичний часопис, щоб переконатись, які там погані речі виписують. Ось прим.: „Наука Церкви про відкуплення стратила для пролетаріату всякий змисл“, пише „Vorwärts“ в 1906. р.

Соціялісти були завжди за відхристиянізуванням школи. Школу треба змобілізувати проти Церкви, а вчителів проти попів“, сказав старий Лібкнехт вже в 1890. р. в Галь.

В метушні з нагоди чийогось виступлення з Церкви соціялісти все є в першому ряді і стараються духово лінивим християнам влекшити таке виступлення всякими способами. „Є фактом, що навіть на провінції очікують партійні товариші принайменше від своїх проводирів, щоб вони зірвали свої взаємини з Церквою. То вважається до певної міри за справу чести, щоб і тут мати чисті руки“. (Maurenbrecher 1907, Nr. 2. „Die neue Gesellschaft“).

Соціялісти якнайревніше співділають з вільнодумним рухом і з цією метою навіть оснували свою власну централю, бо

по їх думці міські вільнодумці є надто помірковані. „Треба ствердити, що в ділянці поборювання релігії заходить майже повна згідність між соціалізмом і комунізмом, тільки форма боротьби є різна“. (Prolet. Freidenkerstimme zur Tagung in Berlin 30. Juni 1930). При тім заявив соціалістичний предсідник: „На порозі до соціалістичної держави мусить лежати труп католицької Церкви“. Як тільки якийсь священик відступник або монах-збіглець, хоче дати вислів своїй ненависті до Церкви, своєму внутрішньому невдоволенню й розбратові, то зараз стараються соціалісти, щоб були салі повні. Соціалізм — зрештою це злишня річ доказувати те, що ясне мов сонце. Хтож то саме в варстаті і шинку якнайлютіше нападає на Церкву й священиків, а релігійно настроєних робітників зневажає, висміває і тероризує?

Тому товариш Лозинський каже ясно й виразно: „Бути соціалістом, значить отже бути антихристом“. (Soz. Monatshefte 1902.).

Це взагалі інакше навіть неможливе.

Соціалізм мусить бути ворогом християнства. Він саме спирається на засаді пустого матеріалізму, по якій уже все є тільки матерією і силою, а таку засаду відкинула загалом всяка поважна, навіть

невіруюча наука. Усе, навіть віра й релігія є тільки відбиткою, вислідом господарського рузвою. (Матеріялістичне розуміння історії).

Отже вслід за тим нема нічого духового, ні вічного, нема Бога, ні безсмертності, нема Богочоловіка, ні відкуплення, ні Богом основаної Церкви, нема св. Тайн, ні другого життя, ані воскресення з мертвих, нема ні неба, ні пекла.

Отже Бебель має слухність, коли говорить: „Християнство й соціялізм так собі противляться, як вогонь і вода“.

Втім не може нічого змінити позірно релігійна заморока почувань і природних мрій, які соціялісти радо бажали б назвати релігією.

Отже, якщо ти признаєш засади соціялізму, то тим самим визнаєш матеріялізм і безбожність. І хоч ти навіть поступаєш так, немовби ще належав до католицької Церкви, то однак ти вже рішений проти Христа й Його Церкви. Так, як не зміниш напряду киненого каменя, так само не зможеш представникові соціялізму, якого ти вибрав, приписати іншої програми, як тільки програму безбожності. Тому то проголосили німецькі Єпископи в 1918. р.: „Отже хто спомагає соціялізм, виступає проти релігії. Хто тримається Христа й Його Цер-

кви, той не може держатися соціалізму. Тут є тільки: або — або, віз і перевіз". Думаю, що це досить ясне.

В кожному товаристві старшина має право рішати, хто до її товариства ще належить, а хто перестав до нього належати. Отже провідники Церкви й соціал-демократії є в тім згідні, що католик не може також водночас бути соціалістом. Тут обстоювати іншу думку може тільки вперта глупота. Тому твоїм обов'язком, як католика, є виступити зі соціал-демократичної партії. Не лякайся, ти нічого в тім не тратиш, бо: „Коли хто сьогодні признає, що вчора зблудив, то цим тільки виявляє, що сьогодні є мудріший, ніж був учора". Отсе маєш до вибору: з одного боку соціал-демократів з їх пустими й бездушними засадами матеріялізму, що їх праотцем є малпа, а спільний гріб у холодній землі буде їх кінцем. Тут маєш тільки „боротьбу за найповніший жолоб і найкращу пашу" (Маркс), без вищих ідеалів, без духовного опертя й потіхи, — соціал-демократів, що зовсім не потребують вдоволених людей: „Мусимо дбати про те, щоб рани на тілі людської суспільности були все отворені" (Бебель), соціалдемократів, що в годині смерті зовсім тебе опустять. З другої сторони маєш Христа й Його Церкву, вірне сповнення о-

бовязків, вдоволення, потіху, силу, туземне щастя та спасення у вічності.

Отже вибирай!

„Приналежність до вільних професійних союзів не має нічого спільного з релігією і Церквою. Це чисто господарська справа“.

40

Вільні професійні союзи не мають з релігією нічого спільного? Так, тут маєш рацію, бо вони зовсім нехтують релігію, при всякій нагоді її поборюють, особливо в християнські свята, лучаться звільнодумцями й беруть участь у їх зборах. Тому то Церква виступає проти тебе, коли належиш до вільних професійних союзів, бо вона, як добра й дбайлива мати, мусить усувати від тебе отрую безбожного соціалізму. І це вона вже зробила. А саме: всі німецькі Єпископи ще в 1923. р. на зїзді у Фульді наново вказали на заказ Церкви в тій справі, а при тім підкреслили ось ці засади:

а) Не вільно католикам належати до вільних професійних союзів, однаково, чи мається до діла з робітничими союзами, чи зі союзами для наставників і урядовців.

б) Якщо католики мають змогу організації в таких союзах, що не противляться їх релігійним інтересам, то є обов'язані виступити з вільних професійних союзів.

в) Тільки тоді можна хвилево відложити виступлення з вільних професійних

союзів (здержатись іще від викреслення назвища з лісти членів):

1. коли приступлення наступило в переконанні, що воно дозволене;

2. коли б з виступлення повсталала велика шкода для дотичного члена або його родини;

3. коли усунеться згіршення заявою, що дальшу свою приналежність вдержується тільки для збереження себе перед великою шкодою; зрештою належить стриматись від усякої спільноти з вільними союзами й не виступати в їх імені (отже не читати їх часописів і обминати їх зборів);

4. коли не загрожує небезпека в духовнім житті так одиниці, як і родин.

Якщо тільки одне з тих застережень упаде, треба негайно виступити.

г) Якщо католики, хоч їх освідомлено і хоч вони можуть приступити до іншої дозволеної організації, дальше залишаються членами вільних професійних союзів, тоді вже не годиться більше допускати їх до св. Тайн.

Отже коли для тебе наука Церкви ще є міродатною, то маєш тут, як завжди, ясну відповідь: „Не вільно“! Так казала Церква доுவесь час за доброй любові, як її діти находились у небезпечі. Так говорива омандо вождаря Англії, Ткороль хнийісэфорп хнийліа є риннєплутєня нтиж

Генриха VIII., навіть тоді, коли грозила небезпека, що він сам відпаде від віри й потягне за собою свій нарід. Вона вже давно виключила від св. Тайн усіх знатних масонів, військових старшин і студентів, прихильників двобоїв, як також усіх тих учених панів, що тримаються модернізму, й лібералів, що в господарським капіталістичним ладі довели робітників до крайньої нужди. Під тим оглядом наслідує вона свого Божественного Основника, який, хоч невірні жиди один за одним покидали капернаумську божницю, бо вважали Його бесіду за надто сувору, не вдавався в ніякі переговори, ані не пішов на уступки, але навіть своїм Апостолам залишив вільний вибір: або повірити або відійти. „Чи й ви хочете відійти?“, питає лагідний Спаситель, що прийшов, щоб знайти й спасти все, що пропало. Христос тебе не потребує, рівнож і Церква ані тебе не потребує, ані не змушує до нічого. Ти сам себе виключаєш від участі в св. Тайнах, коли радше тримаєшся ворогів Церкви, ніж її самої. Хто нехтує приписи якогось товариства, той не сміє нарікати, що його позбавляють користей і привілеїв, що їх товариство дає своїм членам.

Певна річ, що Церква не вторкається до твоїх господарських справ, але вона му-

мався тими справами, ведений однобічною нехристиянською, клясовою ненавистю й клясовою боротьбою в злуці з безбожною й чисто матеріялістичною соціалдемократією, на якій услугах стоять вільні професійні союзи, переняті її нехристиянським духом, що можна легко доказати на основі їх публікацій. Засадою Церкви є слова Господа: „Що pomoже чоловікові, коли увесь світ здобуде, а занапастить свою душу“? (Мт. 16, 26.). Згідно з тим мусить вона поступати, а також і ти мусиш до цього пристосуватись, якщо мила тобі душа й твоє спасення.

Багато людей вище поставили позірний, хвилевий, матеріяльний успіх, ніж своє вічне спасення. Крізь школу вільних фахових союзів багато перейшло до безбожного соціалізму, а потім вони відпали від Христа й Його Церкви та перейшли на бік ворогів.

Христос, твій найліпший Приятель, що віддав за тебе Кров Свогого Серця, що колись рішати ме про твою долю, питає тебе через Церкву, твою Матір: „Чи й ти хочеш відійти?“ Та я сподіваюсь, що ти відповіси з глибини твого серця: „Господи, куди піду? Ти маєш слова вічного життя. Ти сам є вічне життя“.

Ісусе, для Тебе живу — Ісусе, для Тебе
[вмираю,
Ісусе, я є Твоїм за життя і в життя краю!

ПОКАЗНИК ЗМІСТУ.

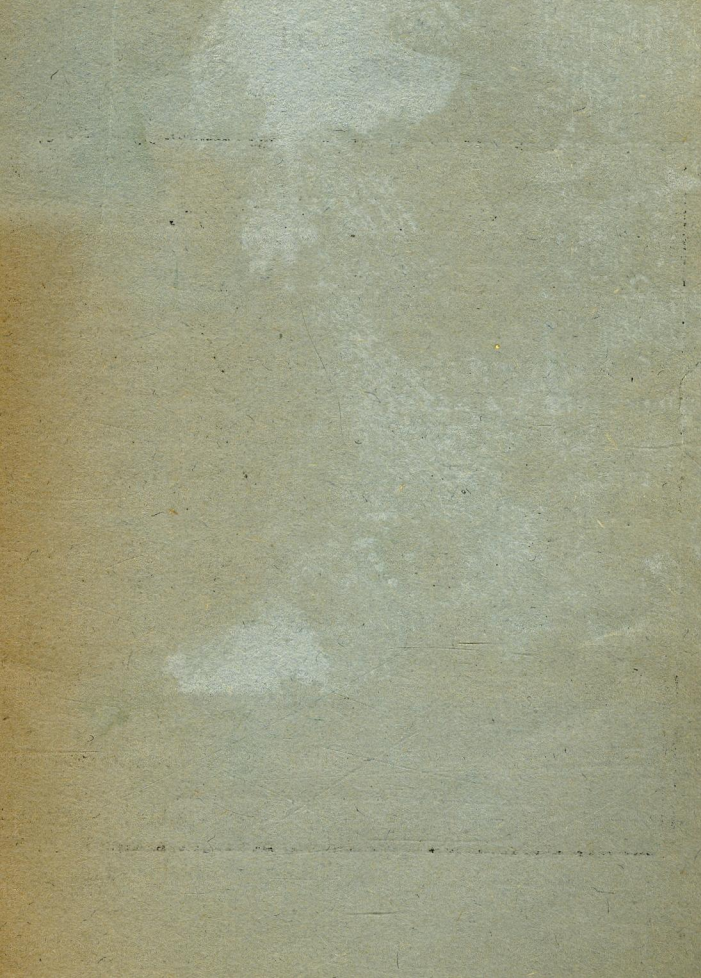
	Стор.
Слово перекладника	3
Вступ	5
ЧИСЛО КЛИЧІВ	
1. Я звільнився від усякого догматичного примусу й уже більше не вірю. Я вільнодумець	11
2. Релігія — се для мене непотрібний пережиток	13
3. Дикі, первісні племена так налякалися блискавки, грому та інших явищ природи, що винайшли Бога й релігію	14
4. Я вірю тільки в те, що ясне й доказане. Чого не бачу, в те не вірю	15
5. Хто вмер, то вмер, після смерти нема ніякого другого життя. Зі смертю все кінчиться	16
6. Мого найкращого сина розшарпав іранат на війні. Вже більше не вірю в Бога, бо коли б Він існував, то був би до того не допустив	16
7. Злодіям, дерунам і лихварам живеться добре, а чесні люди живуть у біді. І як же тут можна ще говорити про існування справедливого Бога?	18
8. Чи знаєш, що п. Н. вже виступив з Церкви й пристав до нас?	23

9. Я не ходжу до церкви; як не буду працювати, то
Церква не дасть мені їсти 24
10. Ти хиба здурів, що так часто бігаєш до церкви 25
11. Моя жінка й діти про мене можуть собі бігати до
церкви, скільки лише схочуть. Одначе для нас,
мужчин, не має це ніякого значіння 25
12. Я не дозволю моїй дитині накидувати релігію. Не-
хай вона пізніше сама про це рішає 26
13. Лікарська наука відкидає стриманість від подруж-
жя, як шкідливу для здоровля 29
14. То дурнота в таких часах іще дітей на світ при-
водити , 30
15. Католики надто обмежені щодо мистецтва . 31
16. Коли б католицькі священники, що заєдно пропо-
відують: „не вбивай“, були всі кликнули: „складіть
зброю“, тоді не було б війни 31
17. Інквізиція і чарівницькі процеси є плямою папства 34
18. Церква не має ніякого впливу на суспільність . 39
19. Релігія не має нічого спільного з політикою . 42
20. Священники й ченці, це вороги освіти й науки . 43
21. Попи й ченці, то назадники, вороги всякого по-
ступу 46
22. Держава повинна ліних попів заставити до фі-
зичної праці. Адже вони нічого не роблять . 49
23. Ті ледачі ченці! 51
24. Чи ти вже читав, що наш часопис знову пише
про звісного пташка, попа в Н. 52
25. Священники кажуть собі за все платити. Я їм уже
не вірю 56

26.	Церква робить різницю між багатими й убогими. Це бачимо головню при вінчаннях і похоронах .	58
27.	Як можна давати парохам так велику платню в такім часі	59
28.	Я соціяліст і ненавиджу капітал. Геть з капіталом	61
29.	Церква схиляється до капіталістів	63
30.	Церква сама є капіталістом	67
31.	Чому Церква не продасть злишнів своїх богослужбових предметів на підмогу бідним і голодним ?	71
32.	Христос був першим соціялістом і комуністом .	75
33.	Соціялістичний робітничий рух є спадкоємцем класичної німецької філософії	78
34.	Той великий учений Гекель, ось це наш чоловік	81
35.	В Росії, де переміг комунізм, наука Маркса всеж такн врочисто ликувала й ущасливила нарід .	86
36.	Навіть у Росії комунізм не має нічого спільного з релігією, він полишає кожному релігійну волю	89
37.	Церква виставляє своїм визнавцям чек на вічність	94
38.	Я тримаюся соціалдемократів: Вони ще принаймні щось зробили, щоб суспільно піднести робітничий стан	96
39.	Соціалізм не воює з релігією. Ми залишаємо кожному його релігію в спокої згідно з нашою засадою: „релігія це приватна справа“	103
40.	Приналежність до вільних професійних союзів не має нічого спільного з релігією і Церквою. Це чисто господарська справа	109

Важніші друкарські похибки.

Стор.	рядок	з гори	з низу	місто	має бути:
6	1	„	—	люди блукаючі	люди, які блук.
„	4	—	„	відповідна	відповідна
7	12	„	—	остали	осталися
7	2	—	„	якийсь,	якийсь
8	13	„	—	трйома	трьома
10	3	—	„	трус	боягус
15	3	—	„	покчичу	покличу
16	13	—	„	пропавші	пропащі
17	7	„	—	наслідником	в наслідок
21	10	„	—	дорого	дорогого
„	13	„	—	городи	сади
„	17	„	—	числили,	числи,
23	14	—	„	Противно	Навпаки,
24	7	„	—	красно	гарно
26	3	„	—	якраз	саме
27	3	—	„	розхоплють	розхоплюють
28	10	—	„	дасться	вдасться
„	7	—	„	літах	роках
29	7	„	—	повздерзність	здержливість
31	7	„	—	много	багато
„	5	—	„	оружжа	зброю
32	4	„	—	передусе	передусім
„	2	—	„	приклонники	прихильники
74	11	—	—	католицька	а католицька
76	9	„	—	примусового	примусового,
82	5	—	„	передупсім	передусім
85	5	„	—	перекладач,	перекладач

п. 201
3, 48 (1986) РЛ 1905
ОГОЛОШЕННЯ.

О. Ельпідій Ч. Бр. М. — о. Андрій Перхач:
КЛИЧІ НОВІТНЬОГО НЕВІРСТВА,
брош., сторін 112 + 3. Ця книжечка на-
дається до масового поширення.

ЦІНА 1 ПРИМІРНИКА 0.80 зл. + по-
штове. Хто замовить 10 прим., дістане 1
пр. даром з пересилкою.

ЗАМОВЛЕННЯ, найкраще на більшу
кількість примірників, прохається звер-
тати на адресу:

о. Андрій Перхач, Перемишль (Przemyśl), ул
Баштова 13.

Гроші можна пересилати також поштовим
чеком П.К.О. Ч. 508.245.

п. 201
3, 48 (1986) РЛ 1905
28/7 К
льпідій Ч. Бр. М. — о. А. Перхач
**КЛИЧІ
НОВІТНЬОГО**

